Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראָשען

הייַנט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 259 | Łódź. Poniedziałek 9 listopada 1931 r. | נייַנטער יאהרגאנג | לאדז מאנטאג כ"ט מרחשון תרצ"ב | № 259

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

רעגירונגס-קאמיסארען אין די אוניווערזיטעטען

וויכטיגע קאנפערענץ פון פרעמיער פריסטאר מיט אלע אוניווערזיטעט-רעקטארן

וו א ר ש אָ, 8 (טעלעפאָניש) דער פרעמיער מיניסטער פריסטאר האָט ארויסגערופן טעלעגראַפיש אויף אַ קאָנפערענץ די רעקטאָרען פון אלע הויכשולען אין פוילען.

די בעראַטונג איז פאָרגעקומען אין זאַל פון פרעזידיום פון מיניסטארען-ראַט.

ווי מיר דערוויסען זיך, האָט די רעגירונג געשטעלט די פראַגע וועגען די קוליגאַנישע עקסצעסען שטאַרק ענערגיש.

די רעגירונג זאָל האָבען דערקלערט די רעקטאָרען פון די הויכשולען, אז אויב עס וועלען זיך איבערחזר'ן די אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען וועט צוגענומען ווערען די אויטאָנאָמיע ביי די הויכשולען.

די געביידעס פון די אוניווערזיטעטען וועלען אויפהערען צו זיין עקסטעריטאָריאַל, און פאַר יעדער הויכשולע וועט בעשטימט ווערען אַ רעגירונגס-קאמיסאר.

דער נעכטיגער טאג איז אדורך רוהיגער

וו א ר ש אָ, 8 (טעלעפאָניש) דער היינטיגער טאָג איז שוין אין ווארשא אדורך אביסעל רוהיגער.

דאָ און דאָרט האָבען אָבער ענדעקעס געפרובט פארמירען דעמאָנסטראַציעס און שלאָגן יודען.

די פּאָליציי איז אָבער ענערגיש ארויסגעטראָטען און האָט

נישט דערלאָזט צו קיין שום צוזאַמענשטויסען און דעמאנסטראציעס

אין זאַל פון דער „רעסורסא אָביוואַטעלסקאַ"

האָבען די ענדעקעס אראַנזשירט אַ ראוט, אָבער פּאַקטיש איז עס געווען

א מיטינג פון דער אלפוילישער ענדעקישער יוגענד

אויף דעם ראוט געפינען זיך די ענדעקישע גדולים.

פּאָליציי בעוואכט די געביידע פון דער „רעסורסא אביוואטעלסקא".

אויך די יודישע אקאדעמישע היים אויף דער פראַגע איז בעוואכט פון א גרעסערע

פּאָליציי-אָפּטיילונג, וועלכע היט, אז עס זאָלען נישט פּאָרקומען קיין איבערפאַלען

היינט איז פאָרגעקומען אַ גרויסער מיטינג פון די סאָציאַליסטישע אקאדעמיקער, וועלכע שטייען אונטער דעם איינפלוס פון פּ פּ ס. און „בונד".

עס זיינען ארויסגעטראָטען מיט רעדעס: דעפּ. דיביא, פּראָפ. טשארנעצקי ראטמאן זייבערט און עמאנועל שערער.

עס איז אָנגענומען געוואָרען אַ שאַרפע רעזאָלוציע

געגען די ענדעקישע פּאָגראָמען.

אין די רעדעס איז פארזיכערט געוואָרען, אז די סאָציאַליסטישע אקאדעמיקער וועלען מיט דער פויסט דערשטיקען די בלוטיגע ענדעקישע ארויסטרעטונגען.

היינט פארנאכט האָבען זיך ענדעקישע סטודענטען געפרובט אריינקריגען אין די גאַסען פון דער יידישער געגענד. זיי זיינען אָבער ענערגיש

אָפּגעשטויסען געוואָרען דורך יודישע ארבייטער און א גרעסערע גרופּע פּאָליציי

ווי מיר דערוויסען זיך, האָט די פּאָליציי בעקומען אַ בעפעהל צו ארעסטירען יעדען איינעם, וואָס וועט אנטייל-נעהמען אין די עקסצעסען, און פאַר דעם מינדסטען חשד וועלען די שולדיגע איבערגעגעבען ווערען אין רשות פון אויספּאָרשונגס-ריכטער.

דער סענאט פון ווארשאווער אוניווערזיטעט האָט ארויסגעגעבען

אַן אויפרוף צו דער אקאדעמישער יוגענד,

וואָס שטעמפּעלט שאַרף די ווילדע גוואַלדטאַטען פון די סטודענטען.

אַ הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער פריינד

העניך קאהן און פאַמיליע

צו דער חתונה פון זייער טאכטער

רחל מיט ה' **משה קאפּלאוויטש**

איהר זאָלט דערלעבען פון זיי פיל נחת!

יוסף וועלניאַרזש און פאַמיליע.

אין נאָמען פון אונזערע אַלע מיטגלידער דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל דער שווערגעטראָפענער פאַמיליע און ברידער לובאַבינסקי, צוליב'ן טויט פון זייער הייסגעליבטען פאַטער און ברודער

חיים לובאבינסקי נ"ע בער

בעזונדערס דריקען מיר אויס מיטגעפיהל אונזער פרעזעס יואל לובאבינסקי און עהרען-סעקרעטאַר וואָלף לובאבינסקי.

זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די פערוואלטונג

פון לאדזער פיש-סוחרים-פעראייד

18 פּאמארסקא 18.

7531

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז פון אינז אוועקגעריסען געוואָרען אין בליהענדען עלטער פון 22 יאָהר אונזער ליבער זוהן און ברודער

ג. ע. חיים ליפּא ב"ר אלתר ראובן ב"י ראפאלאוויטש

(געוו. אנגעשטעלטער ביי דער פירמע געבר. נאָרעל)

די לויה קומט פאַר היינט, מאָנטאָג, כ"ט מרחשון ת צ"ב (דעם 9 נאָוו. 1931) 1 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער-הויז פייפער-גאַס 26, צו וועלכער אלע חברים, בעקאנטע און פערוואנדטע ווערען געבעטען צו קומען, כדי איהם אָפּצוגעבען דעם לעצטען כבוד.

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

בעקאנטמאכונג.

צו דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג!

דער לאדזער יודישער פליישער-פעראיין, פּיעטריקויער 24 מאכט בעקאנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אז

פון הייַנט, דעם 9/11 אן איז דער פלייש-פערקויף פאלגענדער:

1-טע סארט כשר פלייש א קילא 2.00 זל.

2 „ „ „ „ 1.50 „

די פערוואלטונג.

אַ הערצליכען מזל-טוב

און גרויס נחת ווינשען מיר אינזערע פריינד די מחותנים פאַמיליעס קאפּלאוויטש און קאהן צו דער חתונה פון זייערע ליבע קינדער

פרל. **רוזשא** מיט ה' **מאָניעק**

און דעם יונגען פאָר ווינשען מיר, אז זייער לעבענס-וועג זאָל זיין אויסגעפּלאַסטערט מיט אלעם גוטען און לאַנגע פריהליכע יאָהרען.

פנחס זאָנענבערג און פאַמיליע.

צו דער פערלאָבונג פון

פרל. **העלאַ צעדערבוים**

מיט ה' **איסר פרענקעל**

וואָס קומט פאָר הייַנט, מאָנטאָג — ווינש איך פיל גליק און עוויגעס צופרידענהייט

יענקל זילבערשאַץ.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער חשובן פריינד **ליזער גרינשפּאן** צוליב'ן טויט פון זיין אונפערגעסליכען ברודער

יצחק נ"ע

זייט געטרייסט!

י. באמבעל און פרוי.

אכטונג, בעקער-מייסטער אין לאדז!

הייַנט, מאָנטאָג, דעם 9-טען נאָוועמבער, 7 אַ זייגער אָוונד קומט פאָר אין לאקאל פון בעקער-צעך

א דרינגענדע פערזאמלונג

פון אַלע בעקער-מייסטער אין לאדז.

צוליב דער ערנסטער לאגע, וואָס איז ענטשטאַנען די לעצטע צייט אין בעקער-פאַך און צוליב דער וויכטיגקייט פון טאָג-אָרדנונג, אויף וועלכער עס דאַרפען בעהאַנדעלט ווערען אזעלכע ברענענדע פראַגען ווי צ"ב: וועגען די פרייזען פון געבעקס צוליב דער שטייגערונג פון מעהל ווי אויך צו לעזען די ארבייטער-פראַגען א.ז.וו. — ווערען אַלע בעקער-מייסטער, מיטגלידער און נישט-מיטגלידער געבעטען פּינקטליך צו קומען.

קיין איין בעקער-מייסטער זאָל נישט פעהלען אויף דער פערזאמלונג.

די פערוואלטונג

פון בעקער-צעך אין לאדז

אַן אָרט צו שלאָפען

פאַר 1 אדער 2 יונגעלייט

איז אָפּצוגעבען פון זאָפאָ ט. — צו ע פאָהרען פּיעטריקאָווער 33, אויפ'ן 2. הויף, פּאַרטער

טעלעפאָן 163-23

„באר ווארשאווסקי"

נאָוואָמיעסקא 19

טעלעפאָן 163-23

ייס אויס טעגליך שמאַקהאַפטע **מיטאגען** פון 150 **קאלאציעס** פון 1.25 זל.

ווי אויך טעגליך טשאָלענט, ווערמפלעך מיט קיש ע גלאָס כשר און פעריש. ווארימע שפּייזען :. א גלאָז ביר פון 15 גר. אז.

אַ פלעשעל ביר פון 7 זל. אָן. איך עמפּפעהל אלע מאַרקען פעסלעך ביער. שבת הערען אַנגעשלאָסען פעסלעך ביער איבערעל לויט חאָוגש. טעגליך ראַדיאָ-פּאַטעפאָן-קאָנצערט.

מיט אכטונג **„באר ווארשאווסקי" נאָוואָמיעסקא 19**

(אין הויף) אינה. נתן פּאַרבער, טעל. 163-23

סאוויעטן זעבען גרייט אונטערצוהאנדלען

וועגן נישט-אנגריף-אפמאכען אין אלע לענדער

מאָסקווע, 8 (פאט) די לעצטע 2 טאָג אין מאָסקווע זענען אַדורך אונטערן צייכען פייערליכקייטען, מחמת דעם 14 יאָהרטאָג פון דער באָלשעוויסטישער רעוואָלוציע.

די פייערליכקייטען זענען אויסגעפאַלען זעהר אימפּאָזאַנט.

היינט אין אָוועגד איז אויף דער איינלאַדונג פון קאַלינינען פאָרגעקומען אַן׳אויפנאַהמע לכבוד דעם דיפּלאָמאַטישען קאָרפּוס און פאָרשטעהער פון אויסלענדישע מלוכות.

מאָסקווע, 8 (ספ. טעל.) פרייטאָג אין אָוועגד האָט דער פאָרזיצער פון דעם ראַט פון די סאָוויעט-קאָמיסאַרען, מאָלאָטאָוו געהאַלטען אַ גרויסע רעדע וועגן דער פּאָליטישער און ווירטשאַפטליכער סיטואַציע אין סאָוויעטען-פערבאַנד.

מאלאטאוו האָט דערקלערט, אַז דער סאָוויעטען-פערבאַנד איז פעראינטערעסירט אין דערהאַלטען שלום אין אייראָפּא און אַזיען.

די סאָוויעטען-רעגירונג האָט געמאַכט נייע שריט, כדי צו פערפעסטיגען דעם שלום דורך נישט-אַנגריף-אַפּמאַכען.

די דאָזיגע שריט האָבען לעת עתה נישט געבראַכט צו קיין שום רעזולטאַטען.

די סאָוויעטישע רעגירונג וויל דורך די אָפּמאַכען פערזיכערען זיך פאַר נייע מלחמות, און שטרעבט צו ערלעדיגען אַלע שטרייט-פונקטען בדרך שלום.

— די פּראָפּאָזיציעס פון דעם פּוילישען אויסערן מיניסטער, זאַלעסקי — האָט מאָלאָטאָוו געזאָגט — וועגן שליסען אַ רוסיש-פּוילישען נישט-אַגרעסיע אָפּמאַך, נעהמט די רעגירונג צו קענטעניש, און ריכט זיך, אַז די רעגירונג וועט שוין זיין גרייט צו אַנהויבען אונטערהאַנדלונגען וועגען דעם ענין.

מכוח דעם סאָוויעטיש-פראַנצויזישען אָפּמאַך וועגען נישט-אַגרעסיע האָט מאלאטאוו דערקלערט, אַז ער איז שוין פּאַראַפירט געוואָרען אין סעפּטעמבער, און אַז די ווייטערדיגע אונטערהאַנדלונגען זענען נאָך אין גאַנג.

די סאָוויעטען-רעגירונג איז גרייט צו שליסען אַזעלכע אָפּמאַכען אויך מיט אַנדערע מלוכות.

מאָסקווע, 8 (ספ. טעל.) אויף דער פייערליכער זיצונג פון קאָמיסאַרען-ראַט אין בנין פון גרויסען טעאַטער האָט מאלאטאוו צ. א. גערעדט וועגען דעם בקרוב׳ן אונטערגאַנג פון דער קאַפּיטאַליסטישער וועלט.

אין דער קאַפּיטאַליסטישער וועלט — האָט ער געזאָגט — גרייט זיך אַ נייער קאַמף וועגען אַ זאַץ-מערק, און אַז די אָפטע נסיעות פון מיניסטאָרען, וואָס קומען לעצטענס פאָר האָבען דעם צוועק צו אויסגעפינען פערבינדעטע צו אַנטיילנעהמען אין דער דאָזיגער נייער מלחמה וועגען פערטיילען די וועלט, און וועגען די אָפּזאַץ-מערק.

4 יודישע ארבייטסלאזע פערמשפּט צו 7 טעג ארעסט

יודישע ארבייטער אין חדרה פּראקלאמירט א פּראטעסט-שטרייק

ירושלים, 8 (יט״א טעלעגראַפיש).

דער ריכטער הארקאווי פון חיפה׳ער געריכט, האָט פערמשפּט 4 יודישע אַרבייטסלאָזע, וועלכע האָבען זיך בעטייליגט אין דער דעמאָנסטראַציע אין חדרה אַלס פּראָטעסט צוליב די יודישע פּרדסים-בעזיצער, וועלכע בעשעפטיגען אַראַבישע אַרבייטער — צו 7 טעג אַרעסט יעדען.

דער ריכטער האָט דערביי געטאַדעלט די ענגלישע פּאָליציי, וועלכע האָט זיך בענוצט מיט גומענע שטעקענס בעת׳ן צוטרייבען די יודישע דעמאָנסטראַנטען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פּסק-דין, איז אין חדרה אָפּגעהאַלטען געוואָרען אַן׳אַרבייטער-פערזאַמלונג, אויף וועלכער ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען, אַלס צייכען פון פּראָטעסט צו ערקלערען אַן׳איינטאָגיגען פּראָטעסט-שטרייק.

ערמארדעט א יודישען בעקער-ארבייטער אין ווארשא

וואַרשאָ, 8 (טעלעפאָניש) היינט, 7 אין אָוועגד אין אויף מילא גאס 57 דערשאָסען געוואָרען דער יודישער בעקער-ארבייטער אברהם נויערמאַן.

דער מאָרד איז פאָרגעקומען בעת א געשלעג נעבען דער בעקעריי פון מרדכי לעשנא מילנא 59.

אינמיטען דעם געשלעג האָט מען אויסגעשאָסען עטליכע מאָל, און פון די קוילען איז נויערמאַן געפאַלען א טויטער.

ווי מ׳גיט איבער, איז די סיבה פון מאָרד — א פּאָליטישע.

נויערמאַן איז געווען א פיהרער פון די בונדישע בעקער-ארבייטער, צווישען וועלכע עס קומען לעצטענס פאָר סכסוכים. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס די רויטע לאָזען נישט צו די בונדישע בעקער-ארבייטער צו דער ארבייט.

פראנצויזישער עקס-פּרעמיער פענלעווע צו גאסט אין בערלין

יודישע דאקטוירים אין ווארשא פּראטעסטירען

געגען די אנטיסעמיטישע סטודענטען-אונרוהען

וואַרשאַ, 8 (יט״א טעלעפאָניש).

אויף אַן׳אויסערארדענטליכער פערזאַמלונג פון דאָקטוירים-פערבאַנד, וועלכער נעהמט אַרום די יודישע דאָקטוירים אין וואַרשאַ, איז אָנגענומען געוואָרען אַ שאַרפע פּראָטעסט-רעזאָלוציע געגען די אַנטיסעמיטישע סטודענטען-עקסצעסען. ס׳איז אויך בעשלאָסען געוואָרען עפענטליך צו שטעמפּלען די סמגי׳ פון פערוילדערונג אויף וועלכע די [illegible]

געש׳זארבען דער פּ.פּ.ס.ישער סיים-דעפּוטאט, מארעק

קראַקאַ, 8 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין קראַקאַ איז היינט געשטאָרבען דער בעקאַנטער פיהרער פון פּ.פּ.ס., דעפּ. ד״ר זיגמונט מארעק.

ער איז אויך בעקאַנט דערפון, וואָס ער איז געווען דער הויפּט אָנקלאָגער אין פּראָצעס וועגען די קראָקאווער גשטשעהענישען.

11,000 פונט געזאַמעלט

לטובת די מזרח-אייראָפּעאישע יודען אין דרום-אפריקע

יאָהאַנעסבורג (יט״א) ווי עס ווערט מיטגעטיילט האָט די זאַמעל-אַקציע לטובת אָרט-אָזע-עמיגדירעקט, וואָס איז אין דרום אַפריקע אָנגעפיהרט געוואָרען דורך ה׳ יאַקאָבי, אריינגעבראַכט 11.000 פונט.

נעהמענדיג אין אכט דעם שווערען קריזיס אין דרום אַפריקע, דאַרפען די רעזולטאַטען פון דער קאַמפּיין בעטראַכט ווערען אַלס ערפאָלגרייכע.

געגען אנטיסעמיטיזם אויף דער אוניווערזיטעט אין טאראנטא

טאָראָנטאָ, (יט.א.) אויף דער איינלאַדונג פון יודישען סטודענטען-פעראיין „מנורה״ האָט דער פּראָ. עסאַר פון פּאָליטישער עקאָנאָמיע אויף דער טאָראָנטאָ׳ער אוניווערזיטעט וו. שפּינקעל געהאַלטען א רעפעראַט, אין וועלכען ער האָט אַפּעלירט צו דער קאַנאַדישער עפענטליכקייט צו אַן׳אַקטיווען קאַמף מיט׳ן אַנטיסעמיטיזם אויף די קאַנאַדישע הויכשולען. אויף דער אוניווערזיטעט אין טאָראָנטאָ שטודירען 900 יודען אויף דער אַלגעמיינער צאָהל 8.517 סטודענטען, אָבער אין די סטודענטען-אינסטיטוציעס האָבען אַמטער בלויז 3 יודען. מען האָט נישט ליב די יודען, ערקלערט פּראָפ. שפּרענקעל, דערפאַר, ווייל זיי זענען בעגאַבט און פלייסיג. די רעדע פון פּראָפ. שפּרענקעל האָט געפונען א שטאַרקען אָפּקלאַנג אין דער גאַנצער קאַנאַדישער פּרעסע.

דער שאָפערען-שטרייק אין ארץ-ישראל

(מ) ירושלים (יט״א) דער שאָפערען שטרייק אין ארץ ישראל, וועגען וועלכען יט״א האָט שוין מיטגעטיילט, האָט ארומגענומען אַלע שאָפערען, אַראַבער און יודען, און גאַנצען לאַנד מיט׳ן אויסנאַהם פון א גאַנץ אונבעדייטענדער אַראַבישער גרופּע. די ליידונג פון שאָפערען-פערבאַנד האָט אינפאָרמירט יט״א, אַז דער פערבאַנד האָט גענוג געלד, כדי אויסצוהאַלטען דעם שטרייק אין משך פון דריי חדשים, און אַז די שאָפערען זענען גרייט צו שטרייקען אַזוי לאַנג ביז די רעגירונג וועט רעוודירען איהרע לעצטע שטייער-פערארדנונגען, וואָס זענען געווענדעט געגען די שאָפערען.

400 יוד. שילער פון דער פאבריק-פאך-שול אין מאגניטא-גארסק זיך צולאפען צוליב אונארדנונג און אנטיסעמיטיזם

מאָסקווע, (יט״א) פון די 600 יודישע יוגענדליכע, וואָס זענען פאָריגען פריהלינג וועדבירט געוואָרען פאַר דער פאַבריק-פאַך-שול, וואָס דאַרף צוגרייטען הויך-קוואַליפיצירטע אַרבייטער פאַר דעם גיגאַנטישען מעטאַלורגישען קאָמבינאַט, וואָס בויט זיך אין דער נייער שטאָט מאגניטאגארסק אויף אוראַל, זענען איצט אויף דער פאַבריק פערבליבען בלויז 200. די איבריגע 400 זענען זיך צולאָפען צוריק אין די שטעט און שטעטלעך, פון וואַנען זיי זענען געקומען.

די סיבה פון דעם צוריקלויפען איז די אונארדנונג און דער אַנטיסעמיטיזם, וואָס הערשען אין דער שול.

די יוגענדליכע אַרבייטער זענען אָנגעקומען קיין מאגניטאגארסק, ווען די שול איז נאָך נישט געווען אויסגעבויט, קיין וואוינונגען פאַר די שילער זענען נישט געווען, די דערנעהרונג איז געווען זעהר שלעכט אָוועקגעשטעלט, דערצו זענען די יודען נאָך געווען אַרומגערינגעלט מיט אַן׳אונפריינדליכער אַנטיסעמיטישער אַטמאָספערע, וואָס האָט געהערשט צווישען אַ בעדייטענדען טייל פון די שילער און אַפילו צווישען איינגע פּאַרטיי-טוער.

איצט ערשט, נאָכדעם ווי 400 יודישע שילער זענען זיך שוין פון מאגניטאגארסק צולאָפען, האָט זיך מיט די דאָזיגע פערהעלטענישען אויף דער פאַבריק-פאַך-שול פעראינטערעסירט דער קאָמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין מאגניטאגארסק. דער פּאַרטיי-קאָמיטעט האָט בעשלאָסען צוציהען צו דיסציפּלינאַר-פעראַנטוואָרטליכקייט — אַלע שולדיגע אין די אונאָרדנונגען אויף דער שול, ווי אויך אין אַרויסרופען אַנטיסעמיטישע שטימונגען. עס איז אויך אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ שטרענגע פערארדנונג וועגען פערבעסערן אין אַלע פּרטים דעם צושטאַנד אין דער שול און די לעבענס-בעדינגונגען פון די שילער.

דער בעריהמטער רעזשיסער סעסיל דע מיל

אנגעקומען קיין ארץ-ישראל

ירושלים. (יט״א) דאָ איז אָנגעקומען דער בעריהמטער פילם רעזשיסער סעסיל דע מיל צוזאַמען מיט זיין פרוי און פיל בעגלייטער. דער בעריהמטער רעזשיסער איז גלייך אַוועקגעפאָהרען קיין בית-לחם און האָט בדעה צו בעזוכען הויפּטזעכליך די היילינגע מקומות.

שווערע עקספלאזיע אויף אנ׳אמעריקאנישע קריגס-שיף

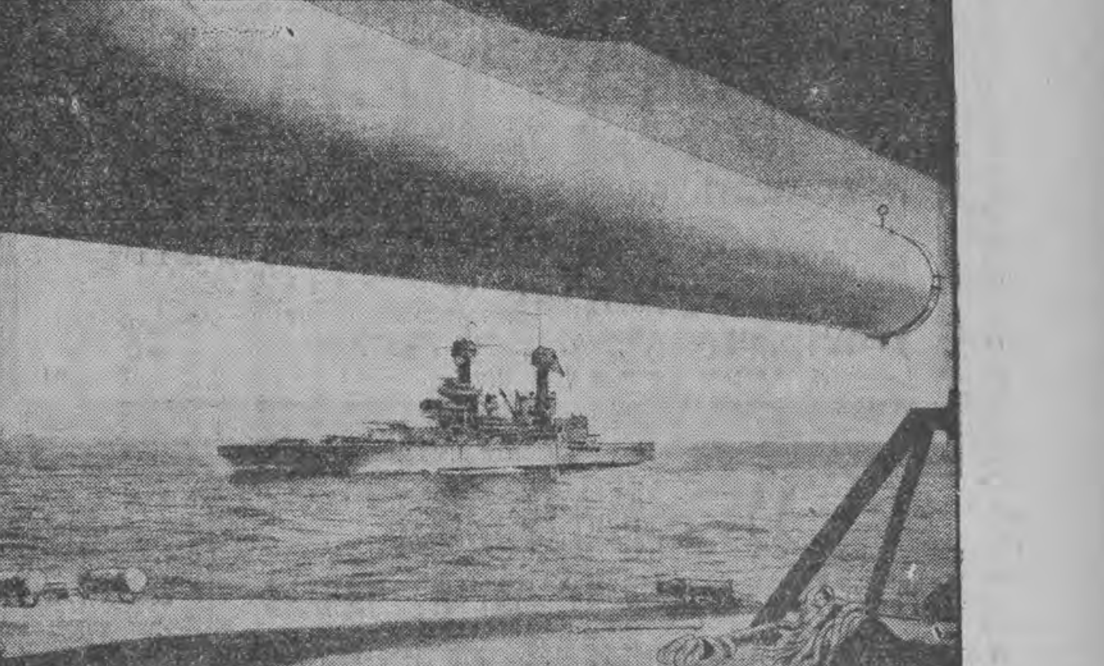

דאָס בילד ווייזט די קריגס-שיף „קאָלאראדע״. אויף וועלכער ס׳איז פאָרגעקומען א מוראדיגע עקספלאָזיע, בעת וועלכער 5 מענשען זענען אומגעקומען און 10 געפונען זיך אין די שפּיטאלען

עפנטליכער פּראטעסט!

די שומרי ומזהירי שבת עם ועד הרבנים בראש, וועלכע בעמיהען זיך אז דער פאבריקאנטען-פעראיין זאַכאָדניא 68 זאָל שבת געשלאָסען זיין, האָט די פאָריגע וואָך דעלעגירט צו דער פערזאַמלונג דעם ראבינאַטס מיטגליד הרב ר׳ הירצעל הארצשטארק און וו. פרעזעס ר׳ מאיר ראַפּאַפּאָרט וועגען דעם וויכטיגען ענין. די פערוואַלטונג האָט ביי דעם פאַל אינפאָרמירט גע האַנדעלט, נעמליך זי האָט נישט געפונען פאַר נויטיג אפילו די דעלעגאַציע אויפצונעמען. מיר פּראָטעסטירען אמשאַרפסטען געגען אַט דער אונוירדיגער האַנדלונג פון דער פערוואַלטונג און בעטען אַלע מיטגלידער שומרי תורה ומצוות אין נאָמען פון שבת קודש צו ציהען די געהעריגע קאָנסעקווענצען, דעם כבוד התורה און כבוד השבת נישט צו פערשוועכען.

שומרי ומזהירי שבת נאַרוטאָוויטש 11 גס ועד הרבנים בראש

טייערע חברים און מיטגלידער אברהם מאיר און בנים גוטוויל

נאָך איז נישט פערהיילט די וואונד, וואָס עס האָט אייך געטראָפען מיט דעם טויט פון אייערע יונג-פערשטאָרבענער שוועסטער, און שוין ווידער מוזען מיר אייך קומען טרייסטען צוליב דעם טויט פון אייער געטרייע מוטער

חנה׳טשע גוטוויל ע״ה

גאָט זאָל אייך געבען כח דאָס אַלעס צו איבערטראָגען.

מיר טרייסטען אייך מיט די ווערטער המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די פערוואַלטונג פון די גמילת-חסדים-קאַסע און די גבאים פון דער חברה „גדולת בחורים״ (וואָלבאָרסקא 37).

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז
9 נאוועמבער 1931

לאדז
9 נאוועמבער 1931

די ריטער פון קלאָנ'ס אָרדען

איז אנ'ארטיקעל, פול מיט פארשטענדלי־כען צאָר און עמפּערונג שרייבט דר. י. טהאָן אין „נאָווי דזיענניק" וועגען די כוליגאַנישע עקסצעסען פון די ענדעקישע אקאדעמיקער:

מ'קען זיך פאָרשטעלען, ווי עס רייבט זיך איצט די הענד אדאָלף נאָוואָטשינסקי און זיין גאַנ־צע וואוילע חבריה פון „גאזעטא ווארשאווסקא". זיי האָבען געוויזען דער רעגירונג, זיי האָבען גע־וויזען דער וועלט, וואָס זיי קאָנען, אז זיי זענען דאָך עפּיס. אז מען מוז זיך דאָך מיט זיי רעכע־נען, זיך מען דענקען און רעדען וועגען זייערע טאלאנטען ווי מען וויל. איין זאך ווייס מען מו־זען אָנערקענען: זיי זענען אינטערציגער פון גרוי־סען מאַסשטאב. צי האָט עס זיך זיי נישט איינגע־געבען פונקט אזוי ווי זיי האָבען געוואָלט?

זייט וואַכען, ווי עס האָט זיך אָנגעהויבען די רעוואָלווער־העצע אויף יידען: יידען זענען די איינ־ציגע שולדיגע פון דער סאַנאַציע און ממש דער פעלז, אויף וועלכען עס האַלט זיך זייער מאַכט; די יודען זענען פאַראַנטוואָרטליך פאַר אלדאָס בייז, וואָס טוט זיך אָפּ אין פּוילען, אנהויבענדיג פון בריסק און ענדיגענדיג מיט'ן קריזיס; די יודען רייסען ארונטער די באַדייטונג פון פּוילען אין אויסלאַנד; די יודען האָבען פאַרכאַפּט די אוניווער־זיטעטען און שטויסען פון דאָרט אַרויס די עכט פּוי־לישע יוגענד א. א. וו. כמעט אַהין אַ סוף. מיט איין וואָרט, דאָס איינציגע אומגליק פאַר פּוילען זענען יודען. און עס האָט געקרומט דער הויפּט־קלאָנ, פּערדרעהענדיג ווערטער און זאַצען, און מאַכענדיג די מיאוס'טע קונצשטיקעס. אוין דער ה' פּראָפעסאָר ריבארסקי האָט געגאָסען זיין עקעל־האַפטען סם. עס האָבען געהאָלפען אויך אנדערע. און אלץ האָבען אויף א מאָדנער נביא'ישען אופן פאָראויסגעזאָגט, אז דער יוגענטליכער „קוויים פון דער געזעלשאַפט" וועט פערלירען דאָס געדולד און...

און וועט טון דאָס, וואָס ער טוט טאַקע איצט. וועט נעהמען שטעקענס אין די הענד און אָנהויבען שלאָגען די יודען. נאַטירליך אין דער ערשטער רייהע אויף'ן אייגענעם טעריטאָריע־געביט, אויף דער הויך־שול. ווי דען אנדערש, דאָס איז דאָך זייער אייגענטום. דאָס איז דאָך דאָס אָרט, וואו די „עליטע" בעקומט וויסענשאַפט און אייגענע קולטור. אלזא, די שטעקען־העלדען וועלען אויף זייער געביט אנהויבען זייער עקזעלאַסטי, נידער־טרעכטיגען טאַנץ, און דאַן וועלען זיי זיך איבער־טראָגען א ביסעל ווייטער ביז צו דער גאַס, ביז, לאָמיר זאָגען, צום זאַקסישען גאָרטען...

דער איילעלער שוואונג און דער צאָרן פון דער דאַזיגער וואונדערבאַרער עליטע, וועלכע איז דערצויגען געוואָרען אויף דער קולטור פון נאָוואַ־טשינסקי מיט דער גאַנצער באַנדע אַנטיסעמיטישע גייסטיגע פיהרער, ענטוויקעלט זיך שטיפענווייז: דער אָנהויב ווערט געמאַכט אויף'ן אוניווערסיטעט, וואו מען שלאָגט איבער די קעפּ די אייגענע קאָ־לעגען. קוים אָבער האָבען די קאָלעגען אַוועק מ'ן מיאוסע נאַמער און געבען קלעפּ צוריק, איז זיכע־רער צו געהען אין גאַס אריין און פערטשעפּען רוהיגע יודישע פערביי־געהער, וועלכע ווערען געטראָפען דורכ'ן פּלוצלינגען און אומערווארטעטען אָנפאַל, אזוי אז זיי קענען זיך גאָר נישט וועהרען. צענדליגער פאַלען אָן אויף איינעם, צענדליגער בעוואָפענטע מיט שטעקענס אויף איין וועהרלאָזען, אָט דאָס איז די העלדישקייט פון דאַזיגען ריטער־ליכען אָרדען. און דערביי איז דאָך אויף דער גאַס לייכטער ארויסצודרעהען זיך און צו אַנטלויפען העלדיש פאַר דער פּאָליציי. יאָ, יאָ, די ריטערס פון הויפּטקלאָנס אָרדען האָבען נישט ליב צו נעהמען אויף זיך די פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר זייערע מעשים. און אפשר שטעלט דאָס פאָר מיט זיך נאָך אַ שפּור פון געפאַהר, דאַן געהען זיי אין זאַקסישען גאָרטען, וואו זיי הויבען אויף דעם קאָפּ מיט זויג־קינדער, אַרויסוואַרפענדיג זיי פון די וועגעלעך און שלאָגענדיג זייערע אָרימע ניאַנ־קעס.

אָט אזוי האָט עס פּאַסירט. בוכשטעבליך אזוי. מען דאַרף דאָס נאָכאַמאָל אונטערשטרייכען, ווייל קיינער וועט דאָס נישט גלויבען. אלזא: די אַקאַדעמישע יוגענד אין ווארשע איז אריינגעפאַלען אין זאַקסישען גאָרטען און האָט אין די יודישע זויג־קינדער זיך נוקם געווען פאַר אלע עוולות, וואָס די יודען טוען אָפּ פּוילען. „אונזער עליטע" האָט אָנגעהויבען דעם קאַמף פון די יונגסטע יאָהר־גענג, ריכטיגער פון די האַלביאָהריגענג. און ווען וועגען דאַזיגען עקעלהאַפטען פאַקט וועט בעוואוסט ווערען די וועלט, און וועט דורך די ציין ארויס־זאָגען דאָס וואָרט: „אויסוואורפען", וועלען אויפ־ברומען דער הויפּט־בלאָזען און זיין כאָר: „דאָס פערעקלען די יודען דעם נאָמען פון פּוילען".

זאלען יודען זיך לערנען פון דער געשיכטע

דער אָרגאַן פון די סטודענטישע באַנדיטען וואָרענט די יודען פאַר די פאָלגען

אַ מאָדנעם איינדרוק מאַכט דער לייט אַר־טיקעל אין דער ניכטיגער ענדעקישער „גאזעטא ווארשאווסקא" „די געשיכטע איז די לעהרערין פון לעבען".

אַ העלפט פון דעם אַרטיקעל איז געווידמעט געשיכטע. עס ווערט איבערגעגעבען אַן'עפּיזאָד לויט רענאַנ'ען, ווי פאַר די צייטען פון קייזער טראיאַן האָבען זיך די יודען צוזאַמענגעזוכט אין קירענאיקא און האָבען דאָרט אויסגעשאָכטען די גאַנצע גריכישע און רוימישע בעפעלקערונג. דער־נאָך אָבער האָט מען זיך אין זיי נוקם געווען, מ'האָט דעם גרעסטען טייל פון זיי אויסגעקוילעט, די איבערגעבליבענע האָבען זיך געמוזט ראַטעווען אין דער מדבר. און די יודישע מאַכט איז אינ־גאַנצען פערניכטעט געוואָרען.

דורכפיהרענדיג אַן'אנאַלאָגיע צווישען די אַמאָליגע תנאים פון די יודען און די איצטיגע, שרייבט די צייטונג:

„זייט העכער פינף יאָהר האָט פּוילען אַ רעגירונג, וועלכע אינטערעסירט זיך (די יודען) בפירוש, זוכט אין זיי אַנ'אונטערשטיצונג. זיי קאָ־נען צונישט מאַכען אונטערנעהמונגען, וואָס זענען אויסערגעוויינליך נוצליך פאַר דער מלוכה, ווען דאָס איז געגען זייערע אינטערעסען. אָט די סיטו־אַציע שלאָגט זיך אַלץ מעהר אָפּ אויף זייער פּסי־כאָלאָגיע. זיי ווערען אַלץ מעהר זיכער אין זיך. די יודען ווידער. צו זייער אייגענעם אומגליק, ווען זיי זענען זיכער אין זיך, געבען זיי דאָס באַלד יענעם צו פיהלען. אין די לעצטע צייטען הערען מיר פון אַלע עקען פון לאַנד בעקלאָגען זיך אויף דער אַרויסזאָגענדיגער האַלטונג פון די יודען אַקעגען דער פּוילישער בעפעלקערונג.

און אויך ביי די לעצטע פּאַסירונגען אין די אוניווערזיטעטען, וואָס שטעהען איצט אויף דער טאָג־אָרדנונג פון אינזער לעבען, שפּילט די פּראָ־וואָקאַטאָרישע האַלטונג פון דער יודישער יוגענד און פון די יודישע באַיובקעס אַנ'ערשטראַנגיגע ראָלע".

די צייטונג וואָרענט די יודען זיי זאָלען ווערען אַביסעל בעשיידענער, ווייל, אז נישט קענען זיי ברענגען צו אזא מין לאַגע, ווען זיי וועלען זיך ווידער מוזען בעקלאָגען, אז זיי זענען דאָס אומגליקליכסטע פאָלק אויף דער וועלט.

מ'לייענט דעם אַרטיקעל און מען וואונדערט זיך: וואָס איז דאָס ציניזם, צביעות אָדער פּחדנות? אין איהר גרענעצלאָזען ציניזם און צביעות דרעהט אויס די ענדעציע די יוצרות און שטעלט פאַר די שענדליכע מעשים פון די יוגענטליכע כוליגאַנעס אַלס פאָלגען פון יודישער נישט געשטויגענער און נישט געפלויגענער פּראָוואָקאַציע.

אָדער אפשר איז דער אַרטיקעל טאַקי שוין אַ ווידערקול פון די פּערדינטע קלעפּ, וואָס מאַנכע כוליגאַנעס האָבען שוין בעוויזען צו בעקומען פון דער יודישער זעלבסטשוץ, אזוי, אז ביי דער ענדעציע האָט אָנגעהויבען צו שווינדלען אין די אויגען און זי האָט דערזעהען די צייטען פון טראַיאַנען און קירענאיקאַ?

צי די געשיכטע איז ווירקליך די לעהרערין פון לעבען — דאָס ווייסען מיר נישט אויף זיכער, דאַגעגען איז קלאָר, אז פאַר אַ קאָרפּאָ־ראַנטישען כוליגאַן איז דאָס בעסטע פּעדאַגאָגישע מיטעל — אַקעגענקומען זיין אָנפאַל מיט אַ „גאַסטפריינדליכען" דראָנג איבער'ן קאָפּ.

די „פּאַציפיקאַציע" קאַן בעגראָבען

אויך דמאָווסקי'ן און זיינע אנהענגער

ענטשידענער אַרויסטריט געגען דער ענדעקישער לאַבוזעריע מצד דעם סאַנאַציע־בלאַט „גאזעטא פּאָלסקאַ"

דעם ריכטיגען שונעריגען און ווירדיגען טאָן וועגען די כוליגאַנעס האָט ענדליך געפונען דער הויפּט־אָרגאַן פון דער סאַנאַציע „גאזעטא פּאָלסקא". אין ניכטיגען נומער בעריהרט די צייטונג די עקעל־האַפטע עקסצעסען פון דער אַקאַדעמישער שוואַר־צער מאה און עטליכע אַרטיקלען, דערינטער אויך אין די איינדרוקען פון דער שבת'דיגער סיים־זיצונג, אויף וועלכער עס איז, ווי בעקאַנט, פיל גערעדט געוואָרען, וועגען די סטודענטישע עקסצעסען. די צייטונג מאַכט חוזק פון ענדעקישען דעפּוטאַט, אַדוואָקאַט נאָוואָדוואָרסקי, וועלכער טרעט אויף אין בריסטער פּראָצעס אַלס פּערטיידיגער פון רעכט און געזעץ, און אין סיים סאָלידאַריזירט ער זיך מיט דער יטודענטישער לאַבוזעריע. דאָס בלאַט מאַכט אויך אויפמערקזאַם דערויף, אז בעת די רעדנער אין סיים וועגען די עקסצעסען זענען די בעניק פון ס.נ.ד. געווען אינגאַנצען לעדיג. די צייטונג איראָ־ניזירט איבער די ס.נ.ד.'אַוצעס, וועלכע קענען דאָך נישט ברעכען זייער „הייליגען בונד" מיט די נרעקעס, עס איז איבער אַ פראַגע ווי אַזוי וועלען זיך צו דער אויפיהרונג פון ס.נ.ד. בעציהען די פּיהרער פון צווייטען אינטערנאַציאָנאַל ליגע־בלים, אָטאַ באַוער, פרידריך אַדלער און די חברים פון בונד. מיט דער ענדעציע רעכענט זיך די צייטונג בעווינדערס אָפּ אין אַנ'אַרטיקעל אונטער'ן נאָמען „קאָריקאַטור".

„אין פּוילען — שרייבט די „גאזעטא פּאָלסקא" — שטעקען טיף די טראַדיציעס פון אַנטיסעמיטיזם וועלכער האָט אונז געבראַכט מעהר שאָדען פאַר די יודען, טאַקע אין דער פּחינות פון די ענדעקי־שע פיהרער. ניכאמאָל, מורא האָבענדיג צו קוקען אין די אויגען דעם אמת'ן גרויל פון קומענדיגען קריג. האָט דמאָווסקי געזאַמעלט די פאָלקס־ענער־גיע אויפ'ן באַקאַמף פון יודישע געוועלבער. פיל מאָל איז משר פון קאַמף פאַר דער מאַכט פון אונ־אָפּהענגיגען פּוילען האָבען די ענדעקעס, שפּילענ־דיג אויף דער כלומרשט יודישער געפאַהר גע־וואָלט קומען צום רודער פון דער מלוכה, אַלס כלומרשט רעטער. פערשלעפּענדיג די אָפּענסיווע אויף קיעוו, האָבען זיי געפאָדערט אַנ'אָפּענזיווע אויף די נאַלעווקעס. אַ טייל פון דער יוגענד, וועלכע ווערט געפיהרט דורך דער ענדעציע, וויל זיך איצט אַרויסדרעהען פון דער אַרמעע, דערפאַר זענען זיי זעהר קריגעריש לגבי די מאַמקעס און ניאַנקעס אין זאַקסישען גאָרטען.

מיר ווילען זיי ערקלערען אָט וואָס. די מלוכה וועט בעוויזען זיך אַנ'עצה צו געבען מיט אייגל יאָלקייט צווישען די מינדערהייטען אַהן דער הילף פון פּחדנישע פּריוויליגע. אָבער דיזעלבע מלוכה וועט נישט ערלויבען צו בע'עוולה'ן קיין שום מינדערהייט און וועט נישט צולאָזען קיין שום ווילקיר. דער בירגער פון יודישער אָפּשטאַמונג געפינט זיך אונטער דערזעלבער אַפּיקע פון דער מלוכה און איהרע אָרגאַנען, ווי דער הער ראָמאַן דמאָווסקי און אויב עס וועט זיין נויטיג וועט די „פּאַציפיקאַציע" אָנגעווענדעט ווערען מיט פּויל־שטענדיגען ערפאָלג צו יעטווידער לאַבוזעריע אפילו פון ריין ענדעקישער אָפּשטאַמונג."

יודיש־אַמעריקאַנישער קאָנגרעס

וועגען דער לאַגע פון פּוילישע יודען

נ י ו ־ י אָ ר ק, (י.ט.א.) ווי יט"א האָט שוין מיטגעטיילט, איז אין פילאַדעלפיע פאָרגעקומען אַ סעסיע פון יודיש־אַמעריקאַנער קאָנגרעס, אויף וועל־כען עס איז דיסקוטירט געוואָרען די לאַגע פון די יודען אויף דער גאַנצער וועלט. אין דעם בעריכט, וואָס איז אויף דער סעסיע פאָרגעשטעלט געוואָרען וועגען דער לאַגע פון יודען אין פּוילען, איז גע־ווען געזאָגט צוו. אַנד.:

„אַ שיין פון האָפנונג האָט געגעבען דער פּאַקט, וואָס דער פּוילישער פּאַרלאַמענט האָט אָנ־גענומען דאָס געזעץ, וואָס שאַפט אָב די צאַרישע בעגרענצונגען געגען דער יודישער בעפעלקערונג. צום בעדויערען אָבער ווערט אין יעטוועדער אַנ־דער ריכטונג וועניג געטון. כדי צו פערלייכטערען די קלאָגעדיגע בעדינגונגען, אין וועלכע עס געפי־נען זיך די דריי מיליאָן פּוילישע יודען. די יודען אין פּוילען געפינען זיך אין אַ מצב פון הונגער־נויט, די זעלבסטמאָרדען־מגפה האָלט צווישען יודען בסדר אין פערשפּרייטען זיך און האָט אָנגענומען אַלאַרמירענדע פאָרמען.

„הגם — ווערט ווייטער געזאָגט אין בעריכט — די אַנטי־יודישע בעגרענצונגען פון אַלטען רע־זשים זענען רעכטליך אָפּגעשאַפט געוואָרען, בלייבט דאָך אָפען די פראַגע. אויב דאָס דאַזיגע געזעץ וועט אויך אָנגעווענדעט ווערען אין לעבען. פון אינפאָרמאַציעס, וואָס געפינען זיך אין רשות פון יודיש אַמעריקאַנער קאָנגרעס, איז צו זעהען, אז עס ווערט פאָרטגעזעצט דאָס סיסטעמאַטישע אַרויס־שטויסען יודען פון עקאָנאָמישען לעבען אין לאַנד. יודען צאָהלען לערך 40 פּראָצ. פון אַלע מלוכה־שטייערן, הגם זיי מאַכען אויס בלויז 11 פּראָצ. פון דער בעפעלקערונג. דאָס מאָנאָפּאָלען־סיסטעם שטויסט אַרויס די יודען פון זייערע ווירטשאַפטליכע פּאָזיציעס. דער שטאַט פּראָטעזשירט נישט־יודישע אונטערנעהמונגען, אונטערגראָבענדיג אזוי אַרום די יודישע פּראָדוקציע. דערצו קומט נאָך צו דאָס זינטאָג־רוה־געזעץ, וואָס איז דירעקט געווענדעט געגען דער שבת־אָפּהיטונג, און אַנדערע סיבות, וועלכע זענען גורם, אז דאָס יודישע לעבען אין דעם לאַנד ווערט געמאַכט אונערטרעגליך."

Dr. med. J. LUBICZ

כירורג־אָרטאָפּעד
פּאָלודניאָווא 9 טעל. 183-17
צוריקגעקעהרט

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראַצאָווניע פון זעלבסטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטן ווי: זקלאָרקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.
יעמצט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג

ד"ר עקענער גיט אָפּ אַ בעריכט פון דער צעפּעלין־עקספּעדיציע איבער די ווייסע אייז־פעלדער

די זיצונג פון פאָרשער־קלוב אין בערלין. פון לינקס אויף רעכטס זיצען: דער רוסישער נאָרדפּאָל־פאָרשער פּראָפ. סאַמאָילאָוויטש, האַופּטמאַן ברונס, ד"ר עקענער, פּראָפ. פיקער, דער שווייצאַרישער פאָרשער פּראָפ. כוועררוס און דער דייטשער פּיאָנער פּראָפ. בערסאָן.

הספּאָרט=בעוועגונג

ספּאָרט איז נישט קיין ציל נאָר א מיטעל
אויפ'ן ראַנד פון דער מאָרד=געשיכטע איז לאָדז

די צייטונגס-כראָניק האָט היינטיגע וואָך גע־בּרענגט אַ ידיעה וועגן אַ שרעקליכען מאָרד, וואָס איז פאָרגעקומען אין אַזוי־גערופענעם „ספּאָרט-סאַ־לאָן" אין לאָדז.

אַ יודישער בחור, האָט, צי זיך צו פערטיידיגען אָדער נישט, דערשאָסען אויף אַ טויט א צווייטען יונגענמאַן.

דער דאָזיגער פאַל צווינגט זיך אָפּצושטעלען אויף די פּראָבלעמען פון דער יודישער יוגענד בכלל און אויף די אויפגאַבען פון דער יודישער יוגענד, צו וועלכער ס'געהער דאַ ראָהן ספק די טורן־און ספּאָרט-בעוועגונג.

מיר ווילען נישט צומאַכען די אויגען דערויף, אַז אומעטום זענען פאַראַן אויסוואורפען, אינדי־ווידואומס, וועלכע קענען נישט דינען אַלס ביישפי־לען ביים בעהאַנדלען ערנסטע פּראָבלעמען. מיר ווילען נישט לייקענען אַז פאַר אַזעלכע איינצעלנע פאַלען קען קיינער נישט נעהמען קיין פעראַנטוואָרט־ליכקייט, אָבער דאָך צווינגט דאָס זיך צו פער־טראַכטען אויף דעם אָנהויב פון דער דעגענעראַציע, וואָס כאַראַקטעריזירט אַזוי שטאַרק די איצטיגע צייט און אונזער יוגענד אין דער איצטיגער צייט. ס'האַנדעלט זיך קודם כל וועגען דעם, צי וועלען מיר קענען דערהאַלטען די יוגענד אין די ראַהמען פון אונזערע אידעען, צי וועלען מיר זיי קענען דער־האַלטען אין די אָרגאַניזאַציעס, וועלכע מיר נעמען אָן פאַר די פיהרענדע פון דעם יוגענדליכען מענש, אָדער וועט די יוגענד ווייטער פון אונז ענטלויפען אָהן וועג און אָהן ציל און אויפ'ן וועג וועט זי זיך פערפּלאָנטערען אין אַ נעץ פון וועלכע זי וועט נישט קענען אַרויס, און דער סוף־כל־סוף וועט זיין, דער עס וועלען זיך מעהרען די פאַלען פון די „ספּאָרט סאַלאָנען" ווי דאָס איז פאָרגעקומען ערשט היינטיגע וואָך.

מיר האָבען שטענדיג געהאַלטען אַז די יודישע טורן־ און ספּאָרט-פעראיינען זענען די פאַרשוּל, פאַר דער יודישער יוגענד צו איהר נאַציאָנאַלען און סאָציאַל־געזעלשאַפטליכען ווייטערדיגען לעבען. מיר האָבען געהאַלטען און האַלטען נאָך ווייטער אַז דער טורן־ און ספּאָרט-פעראיין דאַרף און קען געבען דער יודישער יוגענד נישט דעם גאַנצען איגהאַלט פון לעבען, נאָר דעם נויטיגען און נוצליכען צייט־פערטרייב, ווייזען איהם דעם ציל פון זיין ווייטער־דיגען לעבען.

אַזוי איז עס אָבער דערוויייל נישט. די יודישע טורן־ און ספּאָרט-פעראיין, מאַכענדיג אמת גרויסע אָנשטרענגונג צו דערהאַלטען זייער עקזיסטענץ, היי־טען אָבער נישט די ליניע פון דער אידעע, דער ספּאָרט איז נישט געוואָרען קיין מיטעל צום ציל, נאָר דער ציל אַליין. די יוגענד קומענדיג אין די ספּאָרט-פעראיינען מיינט, אַז מיט'ן טורנען אין ספּאָרט-פעראיין געהט מען צו צום לעבענס-ציל. וועגען קיין שום אַנדערע זאַכען, דאַרף מען שוין נישט טראַכטען, ווי וועגען ווערען מייסטער אין אַ געוויסען ספּאָרט-געביט.

די יוגענד ווערט נישט אויפגעקלעהרט, אַז דער טורן-פעראיין איז נאָר זיין פאָרבערייטונגס־שול, מאַכט איהם געזונד, שטאַרק, פרעהליך, מוטיג, דיסציפּלינירט, בעוואוסטזיניג, צו זיין ווייטערדי־גען לעבענס-קאַמף. די יוגענד טראַכט וועגען דעם, אַז דער ספּאָרט זאָל ווערען פאַר זיי אַ מקור פון רעקאָרדען און.... פון פרנסה, און טאַקע צוליב דעם ווערט די יוגענד ענטוישט, טאַקע צוליב דעם איז פעראַן אַ מעגליכקייט אַז ס'זאָלען זיך שאַ־פען אַזויגערופענע „ספּאָרט-סאַלאָנען" וועלכע האָ־בען מיט ספּאָרט גאָרנישט צו טון, נאָר ווערען אָנ־אָרט פאַר דעם טייל יוגענד, וועלכער ס'איז ענג געוואָרען דער ספּאָרט-פעראיין און רייסט זיך אַליין נישט וויסענדיג וואוהין. די יוגענד, וועלכע האָט נישט געהאָט די געהעריגע פאָרשול, האָט אין ספּאָרט פעראיין שפּעטער נישט קיין שום אָנהאַלט. קיין שום אַנלעהן, און ס'ווערען מעגליך כל'ערליי אי־בעראַשונגען, די יודישע ספּאָרט-בעוועגונג דאַרף באַכאַמאַל בענייען איהרע שטרעבונגען און איב־האַלט: ספּאָרט איז נישט קיין ציל נאָר אַ מיטעל צום ציל. דער ציל איז צו ערציהען אַ פיזיש און גייסטיג געזונדע יוגענד.

י. ר—ג.

קונסט-טורנעז אין בערלין

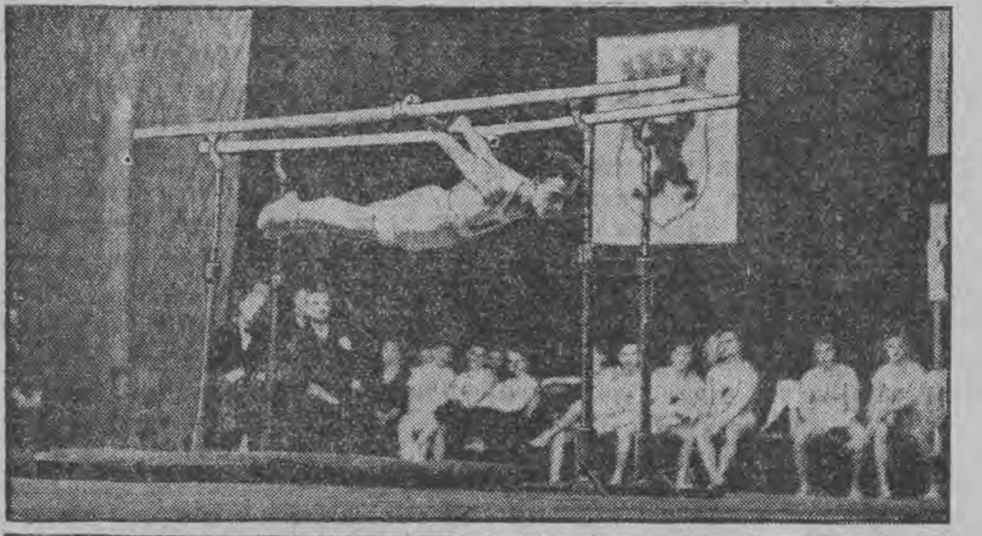

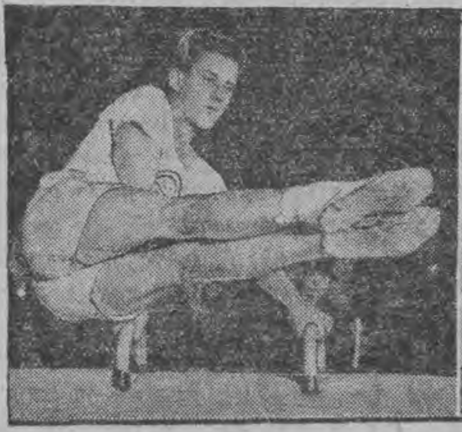

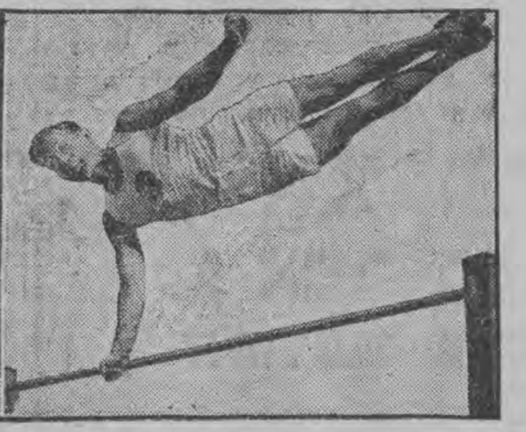

נעכטען איז פארגעקומען דער קאנקורס אויף רעק, באַרן און פערד

פאגאַן—ווארשא 0:2

די לעמבערגער „פאָגאָן" האָט בעזיגט די פּויזנער „ווארטא" און מיט דעם זיג דיסטאַנצירט די פּויזנער אין דער ליגע-טאבעלע.

נאָך די נעכטיגע ליגע-מעטשען האָט שוין „גארבארניא" ווי מיר האָבען דערמאָנט דערגרייכט דעם מייסטער-טיטעל. אויפ'ן צווייטען אָרט געפינט זיך „וויסלא" דאן „פאָגאָן", „לעגיא", „ווארטא", ל.ק.ס., רוך, פאָלאָניא, קראַקאָוויא, טשארני, ווארשאוויאנקא, לעכיא, דער ווארשיינליכסטער קאנדי־דאט אויף אויסצופאלען פון דער ליגע איז די לעמבערגער „לעכיא".

22=טער פולק פון שעדלעץ אריין אין דער ליגע
22=טער פולק — נאפשוד (ליפיני) 1:2

דאָס איז געווען די גרעסטע איבערראשונג אין די היי-יעהריגע מייסטערשאפטס-שפּילען אין פּוילען. פאר אלעמען ווער ס'האָט נאָכגעפאָלגט די קאמפען אין „א" קלאס, האָט אלס הונדערט-פּראָ־צענטיגער פאוואריט געגאָלטען דער אויבערשלע־זישער „נאפשוד", וועלכער האָט אויך געווינען איין מעטש נאָכ'ן אנדערען, איין מאנשאפט האָט נאָר געוואוסט אקעגענצושטעלען די אויבערשלעזיער דאָס איז געווען די לאָדזער ל.ט.ס.ג. נאָכדעם אָבער ווי ל.ט.ס.ג. איז אוועקגעפאלען פון די פינאל־קאמפען, איז שוין געווען זיכער אז „נאפשוד" גייט אריין אין דער ליגע, צום סוף האָט די מאנשאפט פון 22-טען פולק פון שעדלעץ 2 מאָל נאָכאנאנד בעזיגט „נאפשוד" און אָהן אפעלאציע אריין אין דעם ליגע.

דאָס איז דער ערשטער מאָל ווען אין דער ליגע זאָל זיין פערטרעטען א מאנשאפט פון א קליינער פּראָווינציאַנעלער שטאָט.

ווי מיר דערוויסען זיך גרייט מען זיך אין די העכערע פוסבאל-ספערען צו ענדערן דעם סיס־טעם פון די ליגע-מעטשען, ווייל מ'רעכענט, אז צוליב קאסע-צוועקען וועט קיין שום ליגע-מאנשאפט נישט מעגליך זיין צו קומען קיין שעדלעץ.

לאָדזער פוסבאַל=מעטשען
פוסבאל=ריכטער=קאלעגיום — פרעסע
(2:6) 4:7 —

צוליב דעם דאָזיגען פריינדשאפטס-מעטש זענען נעכטען אָפּגעלעגט געוואָרען אלע פוסבאל־אימפּרעזעס אין לאָדז, דער דאָזיגער מעטש איז פאָרגעקומען צוליב'ן 10-יעהריגען יובילעאום פון ריכטער-קאלעגיום און די גאַנצע הכנסה איז בע־שטימט געוואָרען לטובת אַרבייטסלאָזע.

נישט קוקענדיג דערויף וואָס איןביידע מאנשאפטען האָבען אָנטייל גענומען ספּאָרטלער, וועלכע האָבען שוין לאַנג נישט אַקטיוו געשפּילט אין פוסבאל, דאָך דער ... פון שפּיל ... געווען גענוג ... ערנסטגס, ... האָבען געשפּ

אָסקאַר מיץ

האָט געוואונען דעם 6 טאָניגען ראָווערען-געיעג אין דייטשלאַנד

שיס=ספּאָרט

דער לאָדזער שיסער קרייז פערבאַנד האָט נעכטען פערענדיגט דעם סעזאָן און איינגעאָרדענט שיס-קאָנקורסען. ס'האָבען זיך געשטעלט 24 אָנ־טיילנעמער, אויף מעגליכע 120 פּונקטען האָט דאָס ערשטע אָרט פערנומען מיט 104 פּונקטען דער יוז' גאָוואַק פון ל. ק. ס. דאָס צווייטע אָרט שניירער, דאָס דריטע אָרט – מיכאַלאַק.

(ווייטערע ספּאָרט-ידיעות זעה 9. זייט).

מיט „קאָפּ" און אַמביציע, פערשטעהט זיך, אַז דער מעטש האָט געהאַט זעהר פיל הומאָריסטישע מאָמענטען. אין דער ערשטער העלפט האָט דאָס ריכטער-קאָלעגיום געהאַט די איבערמאַכט און מ'האָט זיך גערוקט אויף אַ גרויסען זיג זייערס, אין דער צווייטער העלפט האָט זיך די פרעסע־מאַנשאַפט שטאַרק פערבעסערט און אויסגעהאַלטען דעם עקזאַמען, דער מעטש איז געפיהרט געוואָרען אין אַ זעהר פריינדשאַפטליכער אַטמאָספער. די טויערען פאַר'ן ריכטער-קאָלעגיום האָבען ערצילט אַטאַ לאַנגע, האַנקע, סטעמפּיען. פאַר דער פרעסע פּאָרושניק וואָסקאָוויטש.

ריכטער איז געווען דער פּאָרזיצענדער פון לאָדזער פוסבאל פערבאַנד ה' קאָנאָפּקאַ.

בעת דער הפסקה זענען די מאַנשאַפטען פּעגריסט און בעדאַנקט געוואָרען אין נאָמען פון אַ ביימסלאָ'ען-קאָמיטעט דורך דעם וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט, וועלכער איז אָנוועזענד געווען אויפ'ן מעטש. צוזאַמען מיט'ן סטאַראָסטאַ ה' דיכטאַלע־וויטש.

ביידע מאַנשאַפטען האָבען זיך אויך גע־טוישט מיט מתנות.

דער בעסטער שווער=אטלעט אין דייטשלאַנד

איסמאַיר (מינכען) הויבט אין דריי-קאמף 695 דייטשע פונט (347 און א האלב קילאָ).

„גאַרבאַרניא" — פּוילישער פוסבאַל=מייסטער
נעכטיגע ליגע=מעטשען

די רעזולטאַטען פון די נעכטיגע ליגע-מעט־שען האָבען שוין געמאַכט אַ מעהר אָדער ווייניגער קלאָהר בילד וועגען דעם ווי אַזוי ס'וועלען פער־ענדיגט ווערען די מייסטערשאַפטס-שפּילען אין דער ליגע און אפילו שוין אויסגעטיילט דעם מייסטער פון פוסבאל אין פּוילען. אַלס מייסטער איז אַרויס נאָך אַ רייהע הארטע און שווערע קאַמפען די קראַ־קאָווער „גאַרבאַרניא", נאָכ'ן לעצטען זיג, וואָס זי האָט אָפּגעהאַלטען איבער „לעכיאַ".

גאַרבאַרניאַ — לעכיאַ 0:4 (0:1)

דער מעטש האָט צוגעצויגען אַ'עולם פון עטליכע טויזענד מענשען. ביידע מאַנשאַפטען זע־נען אַרויסגעטרעטען מיט זייערע נאָרמאַלע צוזאַ־מענשטעלען. „גאַרבאַרניא" האָט די גאַנצע צייט געהאַט די איבערמאַכט, די שפּילער האָבען גע־וואוסט, אַז די דאָזיגע צוויי געוואונענע פּונקטען, וועלען זיי ברענגען צו דער פּוילישער מייסטער־שאַפט, און צוליב דעם האָבען זיי געשפּילט מיט גרויס אַמביציע און אָפּפערוויליגקייט.

דעם מעטש האָט בעפיהרט ה' קרוקאָווסקי.

ל.ק.ס. — פּאָלאָניאַ 1:1

דער מעטש איז פאָרגעקומען אין וואַרשאַ. די לעצטע קאַמפען פון ל.ק.ס. בעווייזען, אַז די מאַנשאַפט וואָלט געקענט פיל געבען ווען דאָרט וואָלט געפיהרט געוואָרען אַ סיסטעמאַטישע און בעוואוסטזיניגע אַרבייט און נישט אַלץ וואָלט געווען געבויט אויף אַ צופאַל. נאָך אַ זעהר שעה־נעם שפּילען האָט ל.ק.ס. נעכטען אין איהר ליגע־פערמעסטונג מיט דער וואַרשאָווער „פּאָלאָניאַ" רעמיזירט מיט אַ טויערען-רעזולטאַט 1:1.

וויסלא — וואַרשאַוויאַנקא 1:1

דער דאָזיגער רעזולטאַט איז אַנ'איבערראַ־שענדער, די שטאַרקע „וויסלאַ" האָט נישט בעקענט אויפ'ן אייגענעם באָדען בעזיגען די שוואַכע „וואַר־שאַוויאַנקאַ", וועלכער איז געווען קאַנדידאַט אַראָפּ־צופאַלען אין „א"-קלאַס, דורך דעם רעמי-רעזול־טאַט מיט „וויסלאַ" האָט זיך די לאַגע פון „וואַר־שאַוויאַנקאַ" פיל פערבעסערט און האָט אַלע האָפ־נונגען זיך צו דערהאַלטען אין דער ליגע.

רוך—קראַקאָוויאַ 2:4

אין וויעליקיע היידוקי איז פאָרגעקומען דער דערמאָהנטער מעטש. ביידע מאַנשאַפטען האָבען נישט אַרויסגעוויזען, דאָס וואָס מ'האָט געקענט פון זיי ערוואַרטען, אפשר צוליב דעם, וואָס נאָכדעם ווי ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען דער פּוילישער פוסבאַל-מייסטער האָבען, די ליגע מעטשען נישט מעהר דעם געהעריגען אינטערעס.

די אראבישע העצע

און די האנדעלס-בעציהונגען צווישען סיריען און ארץ-ישראל

(פון אונזער קארעספאנדענט)

מיטאמאל האט זיך אנגעהויבן א נייע אראבישע העץ-קאמפאניע געגען די יודען. דערוויל איז די העצע בעגרענעצט אויף צייטונגס-פאלעמיקען. די בריטישע מאכטען האט זי נאך נישט אנגעריהרט. דער מאטעריאל איז אויך נישט פאסיק, כדי צו פערשאפען די עפענטליכקייט, בפרט, ווייל ער טראגט צו בולט דעם שטעמפעל פון א פראסטען גראבען בילבול. אבער עס איז כאראקטעריסטיש, אז אזא פשוטער ענין, ווי די האנדעלס-בעציהונגען צווישען סיריען און ארץ-ישראל, ווערט בעהאנדעלט מיט אזעלכע דעמאגאגישע מיטלען. שוין פון דעם גופא קאן מען בעשיינפערלער זעהען, אז פאר דער חבריא ארום דעם מופטי איז נישט וויכטיג די פערגרעסערונג פון דיווירטשאפט-מעגליכקייטען אין ארץ-ישראל. זייער גאנצע אגיטאציע, די ווירטשאפטליכע און פאליטישע, שאפט זיך ביי זיי באר אויפ'ן יסוד פון זייער איינשטעלונג געגען דעם ציוניזם און געגען די אינטערעסען פונ'ם יישוב.

דער סחורות-אויסבייט צווישען סיריען און ארץ-ישראל פערנעהמט א וויכטיגען ארט אין דער גאנצער ווירטשאפטליכער ענטוויקלונג פון לאנד. פאר די יודישע פראדוצענטען, הן אויפ'ן געביט פון פלאנטאציע און אוודאי שוין אין דער אינדוסטריע, איז וויכטיג, אז צווישען ביידע לענדער זאלען נישט אויפקומען ווען קיין טערקעהר-מהיצות, ווי צאל-טאריפען א. א. וו. אין די אראבישע און יודישע האנדעלס-קרייזען האט זיך מיט א קורצער צייט צוריק פערשפרייט די ידיעה, אז די רעגירונג איז ברעה איינצופיהרען אן אפצאהל אויף סחורות פון סיריען. סיריען וואלט געמוזט אויף דעם ענטפערען מיט אפצאהל-תקנות אויף סחורות פון ארץ-ישראל, די אינטערעסען פון די אראבער און פון די יודען געהען זיך פאקטיש אין דעם פרט נישט פונאנדער, א צאל-אפצאהל איז נישט גינסטיג פאר ארץ-ישראל, נישט פאר דער פראדוקציע און נישט פאר'ן קאנסום.

די אראבישע צייטונגען, בפרט די מופטי-ארגאנען, האבען אויפגעהויבען א יללה: די יודען ווילען כלומרשט צווינגען די רעגירונג צו שאפען אפשיידמויערען צווישען די אראבישע לענדער און אויף דעם וועג ארויסצורופען א פיינטשאפט און א ווירטשאפטס-מלחמה, אין דער ערשטער שורה צווישען די אראבער פון סיריען און די אראבער פון ארץ-ישראל. דער אמת איז דער היפוך פון דעם. דער פאליטישער אנפיהרער מיט די אגענץ-ענינים, ד"ר חיים ארלאזאראוו, האט פאר דער גאנצער עפענטליכקייט אראפגעריסען די מאסקע פון דער אראבישער אויסטראכטעניש און האט דערצעהלט, אז דווקא די עפענדיס ארום דעם מופטי האבען געפאדערט א צאל און אז די יודען האבען פערטיידיקט דעם פרייען האנדעל לגבי סיריען. אין א רעפעראט פאר די זשורנאליסטען האט ארלאזאראוו געגעבען א בילד וועגען די פעראנדערונגען בנוגע דעם צאל צווישען סיריען און ארץ-ישראל.

— די גאנצע שאלה — זאגט ארלאזאראוו — האט פערלוירען איהר וואגיגקייט צוליב דער דעקלאראציע פון דער רעגירונג, אז זי האט בכלל נישט ברעה ארייצוברענגען וועלכע נישט איז שינויים אין פרייען האנדעל צווישען ארץ-ישראל און סיריען, די אראבישע פרעסע האט אבער אין פערבינדונג מיט דעם ענין, ארויסגערופען א העץ-קאמפאניע געגען די יודען, וועלכע וועט מסתמא האבען א געוויסע השפעה אויף דער עפענטליכער מיינונג אין סיריען.

לויט דער אראבישער פרעסע, האבען די ציוניסטען געשטויסען די רעגירונג צו שאפען א צאל צווישען ביידע לענדער, דאס איז אן אויסגעטראכטער בלבול, וועלכער האט נישט אין זיך קיין שטיקעל אמת. די אגענץ-עקזעקוטיווע האט אלעמאל געווירקט אין דעם גייסט פון פריי-האנדעל צווישען ביידע לענדער און בעת די שאלה איז געווארען אוועקגעשטעלט פאר'ן פופצעהנטען קאנגרעס האבען גראד די יודישע פאבריקאנטען פון ארץ-ישראל געפאדערט אן אינטערווענץ מצד דער עקזעקוטיווע געגען דעם צאל, די אגענץ-אפטיילונג פאר האנדעל און אינדוסטריע האט געהאט א שטענדיגען קאנטאקט מיט דער אפטיילונג פאר צאל און פאר האנדעל פון דער רעגירונג און האט אלעמאל געפאדערט אז דער בעשטייענדיגער פרייער פערקעהר זאל בלייבען אויך אויף להבא. פאר אונז איז אפילו נישט גענוג געווען דער היינטיגער אפמאך פון וועלכען מען קען זיך אפזאגען יעדע דריי חדשים, מיר האבען פערלאנגט אן אפמאך צווישען ביידע לענדער אויף גאנצע צעהן יאהר.

די אראבישע פרעסע, בפרט די מופטי-פרעסע האט נישט מודיע געווען אז דווקא די אראבער האבען געפאדערט א צאל. פאר פיר חדשים צוריק זענען די האנדעלס-ביוראס פון ירושלים אריינגעטראטען אין פערהאנדלונגען מיט דער רעגירונג וועגען דעם צאל-אפמאך צווישען ארץ-ישראל און סיריען, די אראבישע אנפיהרער מיט דער האנדעלס-אפטיילונג אין חיפה, וועלכע זענען די נאהענסטע מקורבים פונ'ם מופטי האבען זיך שארף ארויסגעזאגט פאר אן אפצאהל מחיצה. אויך דער שייך מאכמוד דנאני וועלכער איז די רעכטע האנד פונ'ם מופטי האט אויך געפאדערט אז מען זאל איינפיהרען א צאל אויף די סחורות פון סיריען., די יודען האבען אלע געשטימט געגען צאל. די כנופיה פון מופטי פערשפרייט איצט א גשוטען שקר, נאר כדי צו פערשארפען די בעציהונגען צווישען ביידע פעלקער".

י. אוריש.

ד"ר אטא קליפער

ביי-נאמינירטער פינאנץ-מיניסטער פון פרייסען.

דרום-אפריקאנישער אינערן-מיניסטער

ווארענט די יודען נישט איינצורייסען מיט דער רעגירונגס-פארטיי

קאפשטאט. (יט"א) אויפ'ן פארום פון דרום אפריקאנישען פארלאמענט איז לעצטענס געווארען אקטועל דער קאמף ארום אפשאפען דעם קוואטע-אימיגראציע-געזעץ. וואס איז אנגענומען געווארען אין מערץ 1930 און וועלכער פערפליכטעט זייט דעם 1-טען מאי 1930, איינער פון די פיהרער פון דער נאציאנאלער פארטיי (וועלכע האט עס איניציאירט דעם געזעץ וועגען אימיגראציע-בעגרענצונגען) דער דעפוטאט ד"ר. סטינקעמפ, איז לעצטענס ארויסגעטרעטען פון דער פארטיי און געגרינדעט די אז. גען. „נייע פארטיי פון דרום-אפריקע". ד"ר. סטינקעמפ האט אויף איניגע פערזאמלונגען ערקלערט אז ער וועט פיהרען א קאמף געגען די אימיגראציע - געזעץ, די טעג געהאלטען א רעדע, ווי ער שטעלט פעסט, לרעה פון די יודען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, האט דער אינערן מיניסטער דר. פ. מעלען, דער אויטאר פון אימיגראציע - געזעץ די טעג געהאלטען א רעדע, וועלכע האט ארויסגערופען אויפזעהען אין גאנצען לאנד, בעזונדערס צווישען דער יודישער בעפעלקערונג.

„איך ווארען, האט מינ. דר. מעלען ערקלערט, דעם טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג וואס שטרעבט זיך בוקם צו זיין אן דער נאציאנאלער פארטיי דערפאר, ווי זי האט דורכגעפיהרט דאס אימיגראציע-געזעץ און מורא האבענדיג ארויסצוגעהען אין אפענעם קאמף, דעקט זיך יענער טייל פון די יודען מיט דער פערזאן פון דר. סטינקעמפ, כדי צו בעקעמפען די נאציאנאליסטען, איך ווייס נישט וויפיל יודען זענען מסכים מיט דער דאזיגער אגיטאציע, איך וויל די אבער ווארענען אז דאס קען זעהר לייכט אויפוועקען א געפיהל פון שנאה געגען די יודען אין אונזער לאנד.

דאס קוואטע-געזעץ האט מינ. מעלען ווייטער ערקלערט ,איז איינגעפיהרט געווארען אין די אינטערעסען פון דעם גאנצען לאנד, די יודען איינגעשלאסען, עס האט זיך געשאפען א שטימונג געגען דעם נידעריגען טיפ פון געוויסע מזרח-אייראפעאישע אימיגראנטען ,און דאס גאנצע לאנד האט געפאדערט א געזעץ וואס בעגרענעצט די דאזיגע אימיגראנטען. די דאזיגע שטימונג וואלט געקענט אויסהאקען אין א געפיהל פון שנאה געגען די יודען, און אין רעזולטאט פון דעם אימיגראציע געזעץ איז די דאזיגע שטימונג אפגעשטארבען. איך ווארען די יודען, אז זיי זאלען נישט שטעלען אין קאן די פריינדשאפט פון דער נאציאנאל-פארטיי, איך אונטערשטרייך נאך איינמאל, האט דער מיניסטער פערענדיגט, אז דאס קוואטע-געזעץ איז אנגענומען געווארען אזוי גוט אין די אינטערעסען פון די יודען ווי פון אלע אנדערע בירגער און אויב זיי וועלען פארטזעצען זייער קאמפאניע וועלען זיי זיך איבערצייגען, וויפיל שאדען זיי וועלען דערמיט ברענגען זיך גופא.

אוויב — א „בעל-טובה'ניצע"

זי וויל דוקא, אז דער מאז זאל נהנה זיין פו'ן איהר חבר'טע

ניט ווייט פון לעמבערג וואוינט זיך א יוד א טרעגער, וועלכע געהט זיך אלע טאג אין בית-המדרש אריין, דאווענט אפ מיט השכמה, נעמט די שטריק אויפ'ן אקסעל און לאזט זיך אין גאס אריין, פערדינט אויף חיונה, דאנקט 18 מאל אין טאג דעם בורא עולם פאר'ן געזונד און פאר די טרוקענע קארטאפלעס. און אז מענדעלע זיין זוהן, איז אלט געווארען 15 יאהר, האט איהם דער טאטע זיינער גענומען און איבערגעפיהרט צו זרח שוסטער, וועלכער זאל מענדעלען מאכען פאר א לייט...

מענדעל איז צוויי יאהר אפגעזעסען אויף דער לעהר, ביז ער איז שוין אויך געווארען א גאנצער „פאכמאן". בינו לבינו האט ער זיך בעקענט מיט דעם שכנ'ס טאכטער חיה י. און ווי דער סדר-עולם איז, אז מ'בעקענט זיך, פערליבט מען זיך. האט זיך טאקע חיה פערליבט אין מענדעל'ען און מענדעל אין חיה'ן אזוי האט מען זיך געליבט א פאר חדשים איז צו חיה'ן האט זיך צוגעשפעט נאך א גרעסערע „חיה" און דאס אין געשטאלט פון דער 18-יעהריגער רויזע וו. און איידער זיך צו פיהרען מיט איין כלה, האט זיך מענדעל געפיהרט מיט גאנצע צוויי (וואס מעהר איז בעסער). אזוי האט מען זיך ארומגעפיהרט א פאר יאהר. ביי טאג האט מענדעל געקלאפט פלעקלעך און ביי נאכט איז ער געגאנגען מיט די כלות, זענען דאס דאך אבער יודען נישט פערגינערס, האט מען מענדעלען נישט געלאזט אויף די אויגען, די גאנצע שטאט האט אנגעהויבען רעדען, דעם טאטען האט מען געהייסען מוחל זיין פון בית-המדרש...

די אלע דראהונגען האבען ווייניג געהאלפען. מענדעל איז זיך געבליבען ביי זיינע כלות, נישט אזוי ווייט מענדעל ווי חיה, האט זיך נישט געוואלט שיידען מיט איהר חבר'טע. אז נישט, וויל זי איהם מעהר נישט קענען.

האט מענדעל געזעהען, אז ס'איז לא טוב, ער קאן נאך פערלירען חיה'ן אויך, און איהר מוזט וויסען, אז די צווייטע כלה איז נישט אבי-וואס, זי קריגט אמת'ע דאלארען פון אנקעל סעם, האט ער, באין ברירה, מסכים געווען צו האבען נעבען צוויי כלות... און צוריק געשמועסט — האט ער זיך געטראכט אז זיין חיה'ן איז עס ליב. פארוואס זאל עס איהם נישט זיין ניחא...

האט מען זיך געגעסען פון די פיסקלעך, געלעבט זיך, ווי גאט אין פראנקרייך, און געהייסען די גאנצע שטאט פלאצען.

יעדע זאך האט זיך אבער איהר מאס און שטענדיג זיך ארומפיהרען מיט צוויי כלות, ווערט דאך אויך פערמיאוס'ט און א פוילישער בירגער איז מען דאך אויך, מען מוז געהען צום מיליטער.

האבען חיה'ס עלטערן בעשלאסען, אז אזוי ווי היינטיגע צייטען קאן מען נישט זיין זיכער מיט א יונג, בפרט נאך מיט אזא איינעם, וואס האט גאנצע צוויי כלות האבען זיי אנגעהויבען צו טענה'ן מיט גוטען און מיט בייזען, געגעבען צו פערשטעהן, ווי לאנג איז דער שיעור... ביז זיי האט זיך איינגעגעבען איינצורעדען און הבחור החתן מענדעל האט מיט מזל געשטעלט א חופה מיט הבתולה מרת חיה [illegible]

א פאר טעג נאך דער חופה האט מענדעל גענומען דאס קעסטעל אויף דער פלייצע און הלך מענדעל „דא וואיסקא".

מיינט איהר דאך אודאי, אז די „דוואיקע" האט זיך נאך דער חתונה צושיידט? האט איהר במחילה א גרויסען טעות. נישט נאר, וואס זיי זענען זיך נישט פונאנדערגעגאנגען, נאר נאך מעהר געווארען בעפריינדעט, א קליינינקייט: זייער מענדעלע דינט דאך עפעס אין מיליטער!.. האט מען זיך געגעסען פון די פיסקעלער, געארבייט צוזאמען, געוואוינט צוזאמען, געקליידט זיך ווי צוויי שוועסטער לעך, און איינע פון די אנדערע איז נישט אפגעטרעטען אויף א רגע, מ'האט צוזאמען געשריבען בריוועלעך צו מענדעלען, געשיקט איהם בריוועליך צו טויזענדער בשותפות'דיגע קושען...

חדשים זענען געלאפען, רויזעס ברודער, דער שניידער שמואל יעקב, א פערמעגליכער יוד (קיין עלטערן האט זי נישט) האט זיך ביי איהר געבעטען:

— רויזע קרוין ס'איז דאך נישט שעהן.

— וואס הייסט, דו געהסט זיין א קייפס ווייב.

— זאל שוין זיין גענוג מיט די נארישקייטען...

רויזע האט איהם אבער געהערט ווי דעם פאראיאהריגען שניי, און געטוהן זיך דאס איהריגע. איבערהויפט האט זיך דאס „גוט-פריינדשאפט" צופלאקערט, בעת מענדעל איז מיט צוויי חדשים צוריק געקומען פון מיליטער, האט מען זיך אריינגעצויגען אין איין שטיבעל, געגעסען און געטון אלץ צוזאמען.

האט זיך דאך אין שטעטעל אנגעהויבען א רעש, דער ארטיגער רב האט זיך אויך ארייגעמישט, דעם טאטען, דעם טרעגער, האבען די חסידישע סוחרים נישט געוואלט מעהר געבען אבצוטראגען פעקלעך. מענדעל האט געזעהען, אז דער שטורם אין שטאט ווערט צו גרויס, האט ער זיך אויפגעהויבען און איז צוריק אהיים צו זיין טאטען, וואו ער האט ערקלערט.

— איך האב שוין גענוג געוואוינט מיט צוויי ווייבער.

חיה האט זיך דערפון גארנישט דערשראקען און געזאגט צו מענדעלען, ווי רות, להבדיל, האט געזאגט צו נעמי'ן:

— „באשר תלכי אלך".

וואוהין רויזע פערל וועט געהען, געה איך אויך. נו, טוט זיך דאס איצט אב אין די גאנצע שטאט קאכט און זידט, ס'זענען שוין פארגעקומען איניגע דין-תורות ביים רב, וועלכער האט אויך געפסק'ענט, אז מענדעל טאר נישט וואוינען מיט צוויי ווייבער, אז נישט וועט ער איהם פסל'ען די כהונה (מענדעל איז א כהן אויך), חיה שרייט אבער, אז זי האלט נישט פון חרם דרבינו גרשון, און אז אונזערע אור עלטער'ען האבען געמעגט האבען צו עטליכע ווייבער און שפחות דערצו, פארוואס זאל איהר מענדעל נישט מעגען האבען צוויי יודישע „כשר'ע" ווייבלעך...

אזוי ווי מענדעל וויל פון צוויי ווייבער נישט הערען, וועט די טעג וואהרשיינליך פארקומען א גט.

די קאנסערוואטיסטען האבען געזיגט אין ענגלאנד
און אין לאדז זיגט די אייבציגע
קאנקורענץ-פערפומעריע
I. DRUKIER
ZAWADZKA 5, tel. 175-92
ווייל זי בעזיצט דעם רייכסטען אויסוואהל פון די נייעסטע
פערפומען, זייפען, פודער, קעלנישע און בלומען-וואסער
צו געבוילע פאבריקס-פרייזען.
בעמערקונג: פאר אנגראסיסטען בעדייטענדער ראבאט.

האללא! קליינג 240-80
KURJER KRAWIECKI
„GELASSENA"
Sienkiewicza 40, tel. 240-80
נעהמט-אן יעדע ארט גארדע אבע צום פרעסען, רייניגען, וואשען און פארבען. נעהמט-אן און שיקט אפ אהיים די ארבייט מיט איינענע שיק-יונגלעך.
רעעלע בעהאנדלונג! סאלידע אויספיהרונג!

„SANATO"
כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג
ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד רייטלער-קוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאסאש
כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. ס. פאגמאר

דער טראגישער טויט

פונ'ם בעריהמטעז באריס סאווינקאוו

מערקווירדיגע דראַמאַטישע איינצעלהייטעז ווי אזוי געהיים-אַגענטעז פון דער טשעקא האבעז פערנארט סאווינקאוו'ן אין רוסלאנד.—די ראלע וואס ס'האט דערביי געשפּילט זיינע אַנ'אינטימע פריינדיז, מאדאם דערענטאל.—סאווינקאוו'ס שרעקליכער סוף

וואָס עס האָט אין דער אמת'ן פּאַסירט מיט סאַווינקאָוו'ן האָט מען ביז איצט אויף בעשטימט נישט געוואוסט. ערשט איצט דערוואוסט מען זיך פון די ערינערונגען פון סידני ריילי דעם גאַנצען אמת וועגען דער סאַווינקאָוו-אַפערע. דער קאַפּי-טעל וועגען סאַווינקאָווס טראַגעדיע אין ריילי'ס בוך איז געשריבען פון ריילי'ס פרוי. און ער לעזט זיך ווי די שפּאַנענדסטע דעטעקטיוו-געשיכטע, דאָס איז אָבער נישט קיין אויסגעטראַכטע מעשה. יעדעס וואָרט וואָס ריילי דערצעהלט וועגען דער סאַווינקאָוו געשיכטע איז אמת — די פאַקטען, וואָס זי ברענגט ווערען בעשטעטיגט פון סאַווינקאָווס אינטימע פריינד, ווי אויך פון אַנדערע פּערזאָנען, וואָס האָבען אַ שייכות צו דער געשיכטע.

„מיסטער וואַרנער" קומט קיין לאנדאָן מיט אַ גרוס פון רוסלאנד

דאָס איז געווען אין יאָהר 1924. סידני ריילי און זיין פרוי האָבען דעמאָלט געוואוינט אין לאָנדאָן און זיי האָבען זיך געקליבען אין אַ פּאָר טעג אַרום אָפּצופאָהרען קיין פראַנקרייך. אַרום עלף אַ זייגער אין אָוועגד איז אַריינגעקומען די דינסט און געמאָלדען, אַז אַ געוויסער מיסטער וואַרנער וויל זעהן דעם באַלעבאָס. ריילי האָט איהם געהייסען אַריינפיה-רען, עס איז אַריינגעקומען אַ הויכער מאַן מיט אַ צופודעלטער באָרד, וואָס האָט בעדעקט כמעט זיין גאַנצען פּנים. ער האָט מיט זיינע קאַלטע בלויע אוי-גען פיהער אַ קוק געטון אויף ריילי'ן און נאָכדעם אויף דער פרוי און האָט זיך דאַן געווענדעט צו ריילי'ן מיט די פאָלגענדע ווערטער:

— קען איך האָבען אַ געשפּרעך מיט אייך אויג—אויף—אויג?

כאָטש דער גאַסט האָט נישט אויסגעקוקט ווי אַן ענגלענדער האָט ער דאָך גערעדט ענגליש אָהן אַן אַקצענט.

— דאָס איז מיין פרוי — האָט זיך אָפּגערופען ריילי, -- פאַר איהר האָב איך נישט קיינע סודות.

— ווי איהר ווילט — האָט אַ קוועטש געטון מיט די פּלייצעס מיסטער וואַרנער — אָבער דער ענין צוליב וועלכען איך בין געקומען איז זעהר אַ געהיימער, וואָס מוז פאַר זייטיגע מענשען בלייבען אַ סוד... דאָס איז אַ פּאָליטישער ענין... עס האַנ-דעלט זיך וועגען רוסלאַנד...

ריילי האָט גראָד דעמאָלט געוואָרט מיט גרויס אומגעדולד אויף נייעס פון רוסלאַנד, און מיסטער וואַרנערס ווערטער האָבען איהם שטאַרק פּראַאינטע-רעסירט.

— רעדט, רעדט — האָט ריילי געזאָגט, זע-הענדיג אַז מיסטער וואַרנער איז אַנטשוויגען געוואָ-רען, — האָט קיין מורא נישט, מיין פרוי קען הערען.

— איך בין נאָר וואָס געקומען פון מאָסקווע.

— נו, ווי איז די לאַגע דאָרט איצט? — האָט ריילי געפרעגט.

ערגער קען שוין גאָר נישט זיין, דאָס פאָלק קרעכצט אונטער דעם שווערען יאָך און קען זיך נישט דערוואַרטען אויף דער שעה פון בעפרייאונג, אָבער מיר האָבען נישט דעם ריכטיגען מאַן, אונז פעהלט אַ פיהרער.

„מיינע אויגען", שרייבט ריילי, האָבען זיך אָפּ-געשטעלט אויף מיסטער וואַרנערס לינקער אויער, וועלכער איז געווען האַלב פערוואַקסען, דער אויער איז געווען אַזוי ווי צוקאַליעטשעט פון אַ טיפען שנים".

— איהר, קעפּטען ריילי, האָט אין מאָסקווע גע

האָט אַן אָרגאַניזאַציע, — האָט מיסטער וואַרנער ווייטער געזאָגט. — מיר האָבען צונויפגענומען איהרע לעצטע רעשטלעך און האָבען ווידער בעגייט די אַרבייט. אַלע אייערע פריהערדיגע מענשען אַרבייטען איצט מיט אונז. איהר געדענקט באַלקאָוו'ן? ער איז מיט אונז. טיוקאָוו'ן, אַלווענדאַרס'ן, און באַריסלאַוו-סקי'ן געדענקט איהר? זיי אַלע זענען איצט מיט אונז. פריהער אָדער שפּעטער וועלען מיר אַרונטערדרעהען די קעפּ די רויטע טיראַנען און וועלען בעפרייען רוס-לאַנד, אָבער איהר קאָנט דאָ דיי רוסען, מיר רעדען און רעדען, מיר טראַכטען, מיר דעבאַטירען און אַר-בייטען אויס גלענצענדע פּלענער, מיר אַמפּערען זיך איבער קלייניגקייטען און לאָזען דערווייל דורך אייני-גינסטיגע געלעגענהייט נאָך דער צווייטער. די הענד לאָזען זי ךפּשוט אָפּט אַרונטער, איהר וואָלט זיך איינפאַך געכאַפּט פאַר'ן קאָפּ ווען איהר זאָלט וויסען, וואָס פאַראַ גאָלדענע געלעגענהייטען מיר האָבען גע-האַט און האָבען זיי אַזוי באַריש דורכגעלאָזען. מיר אַלע רייסען זיך אין שלאַכט, אָבער אַרויסצייגען דרייסטקייט, נעהמען אויף זיך די פעראַנטוואָרטליכ-קייט און פיהרען נאָך זיך אַלע אַנדערע, — אויף דעם איז קיינער פון אונז נישט פעהיג, מיר זענען גע-קומען צום שלוס, אַז מיר מוזען האָבען אַ פיהרער. אָט טאַקע צוליב דעם ענין בין איך עס געקומען צו אייך.

ריילי איז געווען שטאַרק גערירט פון וואַר-נער'ס רייד.

— יעצט איהר האָט אונז פערלאָזען, קעפּטעין ריילי — האָט מיסטער וואַרנער פאָרטגעזעצט, — אין אונזער לעצטע האָפנונג אָפּגעשטאָרבען. בעשולדי-גען אייך קענען מיר, נאַטירליך, נישט. איהר האָט געהאַנדעלט אַזוי ווי איהר האָט געהאַלטען פאַר נויטיג, אָבער מיר זענען נאָך אייער אַוועקפאָהרען געבליבען אָהן אַ פיהרער, אייך פערבייטען קען קיי-נער נישט, מיר בעטען אייך, אַז איהר זאָלט צוריק

ווערען אונזער פיהרער, אייך וועלען אַלע נאָכפאָל-גען, מ'ד נויטיגען זיך אין אַ דרייסטען ערפאַהרענעם פיהרער, וואָס קען גוט רוסלאַנד.

דרעבקאוו, דער פיהרער פון דער מעכטיגער געהיימער אנטי-באלשעוויסטישער ארגאניזאציע אין מאסקווע.

— ווער זענט איהר אַליין? — האָט ריילי גע-פרעגט.

— איהר קענט מיך נישט, סידני געאָרגיעוויטש — האָט מיסטער וואַרנער געענטפערט — אָבער איך קען אייך גישט. אי דהאָב דאָס אָרגאַניזירט אייער אַנטלויפען פון פעטראָגראַד, טרעפען זיך מיט אייך האָב איך נישט געקענט, ווייל נאָך אונז ביידען האָט מען זיך דעמאָלט אַזוי שטאַרק נאָכגעיאָגט. איהר גע-דענקט דאָך וואָס פאַראַ צייט עס איז דעמאָלט גע-ווען? מען האָט געדאַרפט אַרויסצייגען אַנ'אומנענש-ליכע פאָרזיכטיגקייט. איך בין גליקליך וואָס איך האָב כאָטש איצט פערזענליך מיט אייך זיך בעקענט.

— נו, זאָגט שוין, וועמו איז אייער אמת'ער נאָ-מען, כדי איך זאָל אייך קענען פון גאַנצען האַר-צען בעדאַנקען.

— דרעבקאָוו איז מיין נאָמען — האָט מיס-טער וואַרנער געענטפערט. — איך שטעה איצט אין דער שפּיץ פון דער אַנטי-באָלשעוויסטישער אָר-גאַניזאַציע אין מאָסקווע. איך פערשטעה גאַנץ גוט אייער אונצופרידענהייט צו מיר קעפּטעין ריילי. אָט האָט איהר מיין פּאַספּאָרט, איך האָב זיך בענוצט מיט אַן ענגלישען פּאַספּאָרט כדי צו קענען לייכטער אַריינקו-מען אין ענגלאַנד. וואָס, איהר צווייפעלט נאָך אַלץ? אָט האָט איהר אַ צעטעלע פון סאַווינקאָוו'ן מיט וועלכען איך האָב זיך בגיי וואָס געזעהען אין פּאַריז און אָט איז אַ בריף פון... (וואַרנער האָט אָנגערו-

לזכר א קרבן פון דער נאָבילע-עקספּעדיציע

ענטהילט דעם דענקמאַל פון נאָרדפּאָל-פאָרשער מאַלמגרען אין אופּסאַלאַ

-פען דעם נאָמען פון אַ בעריהמטען ענגלישען שטאַאַטס-מאַן) מיט אַנ'איינלאַדונג צו קומען איהם זעהען אַזוי שנעל, ווי אי דורעל קומען אין ענגלאַנד.

ריילי האָט זעהר אויפמערקזאַם בעטראַכט אַלע דאָקומענטען און האָט אַ זאָג געטאָן:

— יאָ, דאָס איז סאַווינקאָווס האַנדשריפט...

— און דאָ, — האָט דרעבקאָוו פאָרטגעזעצט — האָט איהר אַ בריף, אָדער, ריכטיגער געזאָגט, אַ פּעטיציע פון אונזער'ע פריינד אין רוסלאַנד, זיי בעטען אייך רחמים, קעפּטען ריילי, אַז איהר זאָלט קומען קיין מאָסקווע און איבערנעהמען די פיהרער-שאַפט פון אונזער אָרגאַניזאַציע, זעהט, אָט האָב איך אַלץ פאַר אייך צוגעגרייט, אָט איז אַ פּאַספּאָרט אויפ'ן נאָמען פון סערגעי איוואַנאָוויטש קאָנוואַלאָוו, אַנ'אַגענט פון דער טשעקאַ, איהר זעהט, דער פּלאַץ, וואו ס'ווערען אָנגעוויזען אייערע סמנים, איז ליידיג. איהר קענט אַהער אַריינשרייבען וואָס איהר ווילט, אין העלסינגפאָרס וועט איהר איבערלאָזען אייער ענג-לישען פּאַספּאָרט און וועט פערוואַנדעלט ווערען אין אַ באָלשעוויק.

דאָ האָט זיך אַריינגעמישט פרוי ריילי און האָט ערקלערט, אַז ריילי קען נישט פאָהרען ער איז קראַנק און די דאָקטוירים האָבען איהם פעראָגט אַז ער מוז האָבען פולשטענדיגע רוה.

ריילי אַליין האָט מיט איהר איינגעשטימט.

— מיין ווייב איז גערעכט — האָט ער גע-זאָגט, -- פאַר קיין אַרבייט בין איך איצט נישט פעהיג, איך מוז זי ךאיצט גוט אויסרוהען און צוריק געווינען כוחות. שפּעטער פערשטעהט זי,ך קענען מיי-נע פריינד דורכאויס רעכענען אויף מיין הילף.

— שפּעטער וועט זיין צו-שפּעט — האָט דרעבקאָוו געזאָגט -- מיר זענען גרייט איצט. אויב די אָרגאַניזאַציע וועט זיין געצוואונגען צו וואַרטען, וועט זי די-ך דער צייט צופאַלען ווערען, מענשען קענען דאָך אייביג נישט לעבען מיט האָפנונגען.

— וואַרט נאָר אָקאָרשט, — האָט ריילי גע-זאָגט, — ערשטענס דאַרף איך אויף אָפּרוהען זיך פערהעלטנישמעסיג נישט קיין סך צייט, און צווייטענס, וואָרום זאָלט איהר זיך נישט ווענדען צו סאַווינקאָוו'ן? ער געפינט זיך אין פּאַריז, און קיין בע-סערען אָנפיהרער, ווי ער, קענט איהר נישט גע-פינען.: ער איז אַ געבוירענער פיהרער.

„סידני, שרייבט פרוי ריילי, האָט סאַווינקאָוו'ן פּשוט פערגעטערט ער האָט איהם געהאַלטען פאַר איי-נעם פון די מערקווירדיגסטע מענשען אין רוס-לאַנד". אָבער דרעבקאָוו האָט אונצופרידען אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ:

-- נאָך סאַווינקאָוו'ן וועט מען נישט געהן, קעפּ-טען ריילי, צו איהם האָבען מיר נישט אַזאַ צוטרוי, ווי צו אייך... אָבער איך וועל אייך לענגער נישט פערהאַלטען איך וועל פערברענגען אין לאָנדאָן אַ וואָך צייט. אפשר וועט איהר זיך נישט ענטזאָגען צו האָבען מאָרגען אַ געשפּרעך מיט מיר אין האָטעל סאַוואָי?

ריילי האָט אָנגענומען די איינלאַדונג.

דרעבקאָוו האָט זיך פערנייגט און איז אַרויס.

אויף מאָרגען האָט ריילי געהאַט אַ מיטאָג מיט דרעבקאָוו'ן, פריהער אָבער האָט ריילי טעלעגראַ-פיש אָנגעפרעגט זיך ביי סאַווינקאָוו'ן אין פּאַריז, צי ער קען מיסטער וואַרנער'ן און וואָס ער דענקט וועגען איהם.

סאַווינקאָוו האָט געענטפערט אַז דרעבקאָוו פערדינט דעם פולסטען צוטרוי.

אין אַ פּאָר טעג אַרום איז „מיסטער וואַרנער" אַוועקגעפאָהרען צוריק אין רוסלאַנד און ריילי מיט זיין פרוי זענען אָפּגעפאָהרען קיין פּאַריז.

(ווייטער קומט).

Dr. Z. Rakowski

ספּעציאַליסט פאַר אויערן-, נאָז-, האַלז-
און לונגען-קראַנקהייטען

11-טעז ליסטאָפּאַד 9

קאָנסטאַנטינער טעלעפאָן 127-81

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן
אין לעמבערג זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2—3

אַ קרבן פון שפּיאָנאַזש

גענסאַציאָנעל קרימינעלישער ראָמאַן

(61

— איך בין געווען זיכער—האָט טאָמסאָן פאָרט-געזעצט — אַז די גאַנצע משפחה קאַטשיאַלאָס איז אַ-וועק אין געריכט, בעת עס זענען דאָרט פאָרגעקומען די אונטערהאַנדלונגען בין איך אַוועק צו זיי אַהיים, אויפ'ן ריווערקאַרט-סקווער. געווען איז עס אַזוי טאַקי ווי איך האָב זיך פאָרגעשטעלט: דאָס שליסעלע וואָס איך האָב געפונען ביי דער לעדי איז געווען צו זייער טיר. דעם צימער פון דעם הער מעליקאָוו האָב איך תיכף געפונען, איבער דעם טיש אין זיין צימער איז געהאַנגען דער פּאָרטרעט פון דער מילעדי און אין אַ שופלאַד האָב איך געפונען די בריף... איידער אָבער איך האָב בעוויזען אַוועקצוגיין, איז צוריקגעקומען דער מיסטער קאַטשיאַלאַ מיט דער פּלימעניצע און מיט זיין לאָקאַטאָר, דעם רוס. איך האָב זיך, ווייזט אויס, פערדרעכענט מיט דער צייט, איך האָב זיך דאַן פערבעהאַלטען אינ'ם צימער, וואָס געפינט זיך געגען דעם הער מעליקאָווס צימער. דאָס איז געווען אַ ליידיגער חדר, וועלכער איז, ווייזט אויס, בעשטימט געוואָרען פאַר אַרבייט, די טיר האָב איך צוגעשלאָסען. איך האָב גערעכענט, אַז קיינער וועט נישט אַריינקוקען אין אָוועגד אין דעם צימער, און אַזוי איז עס טאַקע געווען... איך האָב עטליכע שעה געוואַרט אין קעלט און פינסטערניש, נישט

האָבענדיג די דרייסטקייט אַרויסצוגיין, ענדלעך האָב איך געעפענט די טיר, אין קאָרידאָר האָט געברענט ליכט, און די טיר אין גאַסט-צימער איז געווען אָפען. פון איבעווייניג אָבער איז געהאַנגען אַ פּאָר-טיערע, און איך האָב דעריבער נישט געקאָנט זעהן, ווער ס'געפינט זיך אין צימער.

— אָבער די טיר איז דאָך געווען צוגעמאַכט!— האָט מאָריס סטאַר אויסגערופען.

— ענטשולדיגט, סער, זי איז געווען אָפען! פון דעם גאַסט-צימער האָב איך דערהערט רעדען: איך האָב געהערט אַ פרויען-שטימע און דעם קול פון מיסטער סטאַר. גערעדט האָט מען וועגען דער לעדי ראַלסאָן, און הגם דאָס איז געווען זעהר געפעהרליך, האָב איך דאָך נישט געקאָנט ביישטיין דעם נסיון ,און געמוזט אונטערהערען ,וואָס מען רעדט.... דערנאָך האָב איך אויסגעלאָשען דאָס ליכט אין קאָרידאָר פאַמעליך אַרונטער פון די טרעפּען, און בין אַוועק..,. אָט אָ זענען די בריף! נאָך עט-ליכע ווערטער דערלויבט מיר צו זאָגען. איך בין געווען טיף דערשיטערט ווען איך האָב זיך דער-וואוסט אַז מען בעשולדיגט אינ'ם מאָרד דעם מיסטער קאַרלין, אָבער ביז צו דער לעצטער מינוט האָב איך גערעכענט אַז דאָס געריכט וועט איהם פריישפּרעכען.

און איך וועל זיך נישט דאַרפען אַרויסגעבען, ווען דער סער ראָבערט וואָלט נישט געלעבט וואָלט איך זיך תיכף מודה געווען, אָבער איך האָב בעשלאָסען צו דינען איהם אַזוי לאַנג כל זמן ער וועט זיך נוי-טיגען אין מיר... און איצט גראָד נויטיגט ער זיך אין מיר מעהר ווי אַלע מאָל.

ערשט איצט, פאַר דער גאַנצער צייט פון זיין רעדען, האָט דעם אַלטען קאַמערדינערס קול אַ ציטער געטון, און איבערגעהאַקט.

טאָמסאָן האָט זיך מיט ביידע הענד אָנגעשפּאַרט אין טיש, כדי נישט אַנידער-צופאַלען.

שנעל האָט זיך אויפגעשטעלט, אָבער ער האָט זיך תיכף צוריקגעזעצט, זעהענדיג, אַז דער אַלטער האָט זיך בעוויזען צו בעהערשען.

— איהר וואָלט מיר געטון אַ גרויסע טובה, מיי-נע העררען, ווען איהר וואָלט געקאָנט נישט ענט-פּלעקען דעם אמת פּנ'ם מאָרד פאַר סער ראָבערט... כאָטשביג אויף אַ געוויסע צייט... מ'וואָלט איהם גע-דאַרפט זאָגען, אַז איך בין קראַנק געוואָרען... די עיקר—זאָך איז אָבער איצטער צו ראַטעווען דעם מיסטער קאַרלין... ער וועט דאָך באַלד בעפרייט ווערען, נישט וואָהר, מיינע העררען? — האָט טאָמסאָן צוגעגעבען, ווענדענדיג זיך צו הערינגטאָנ'ן און צו לאַ-רימערן, — זייט מיר מוחל, וואָס איך האָב גענומען אויף זיך די דרייסטקייט איי'ך צוזאַמענצורופען, אָבער איך האָב גאָרנישט געוואָלט איבערלאָזען אויפ'ן צופאַל... איצט, מיסטער שנעל, בין איך גרייט מיטצוגיין מיט אייך, און איך וועל עס טון מיט אַ רוהיגען געוויסען, כאָטש אויב איהר האָט מיט גענומען האַנד-קייטעלעך, וועט איהר די אוודאי וועלען מ'ר אַנטון...

אַלע זענען אויפגעשטאַנען פון די ערטער.

טאָמסאָן האָט זיך טיף פערנויגט, און איז אַ-רויס פון צימער אין דער בעגלייטונג פון דעם צורו-דערטען געהיים-אַגענט.

מאָריס סטאַר האָט אָנגעכאַפּט לאַרימערן פאַר דער האַנד.

— הער מיניסטער, דאָס איז דאָך געגוג, נישט וואָהר?... מאַקס קאַרלין איז געראַטעוועט?... איהר וועט דאָך באַלד אַרויסגעבען אַ בעפעהל, מ'זאָל איהם אַרויסלאָזען אויף דער פריי?

— ס'דאַרף נאָך זיין די אונטערשריפט פון קע-ניג, אָבער איך וועל שוין דאָס אַדורכפיהרען... ס'איז אַ גליק, וואָס אָט דער אויסטערלישער אַל-טער האָט זיך מודה געווען היינט!

— ווען וועט מען קאַרלינען אַרויסלאָזען פון טורמע?

— איך קאָן אייך גענוי נישט זאָגען. מאָרגען — אַלענפאַלס.

— קאָן איך וועגען דעם מיטטיילען זיין ווייב?

— זעלבסטפערשטענדליך!

מאָריס איז העכסט-פרעהליך אַרונטערגעלאָפען פון די טרעפּען און איז צוגעלאָפען צום טעלעפאָן אָפּאַראַט ,וואָס איז געשטאַנען אין קאָרידאָר.

—וויקטאָריאַ 33-44... ביטע, שנעלער... דאָס זענט איהר, עטעל? .... מאָריס סטאַר רעדט... איך, טייערע... ליבע... אַלץ איז אין אָרדענונג... מאַקס איז געראַטעוועט,... ער וועט צוריקקומען אַהיים, ווי נאָר דער אינערן-מיניסטער וועט אונטערשרייבען דעם בעפעהל... דער אַלטער קאַמערדינער טאָמ-סאָן האָט זיך מודה געווען.. .דאָס האָט ער דער-מאָרדעט...

(פאָרטזעצונג קומט).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 9 כט מרחשון תרצ"ב

נאוועמבער

זון-אויפגאנג 6.49
זון-אונטערגאנג 3.56

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911

די רעגיסטראציע פיהרט אדורך די מיליטער-ביורא פון מאגיסטראט אויף זאוואדזקא 11, טעגליך פון 8 ביז 3 אזייגער.

עס דארפען זיך שטעלען:

היינט, מאנטאג ד. 9 נאוועמבער

די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 קאמיסאריאט מיט די אותיות:

N O

און די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 13 קאמיסאריאט, מיט די אותיות:

P R S SZ

מארגען, דינסטאג, ד. 10 נאוועמבער

די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 קאמיסאריאט מיט די אותיות

P R

און די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 13 קאמיסאריאט מיט די אותיות:

T U W Z Ź

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: א. קאצ פערקעוויטש (זגערזשער 54), י. סיטקעוויטש (קאפערניקא 26), י. זונדעלעוויטש (פעטריקאווער 25), סאקאלעוויטש און שאט (פשעיאזד 19), מ. ליפיעץ (פעטריקאווער 193), ריכטער און לאבאדא (11 ליסטאפאד 86).

איבערגעפאהרען

(2) אויף זשגאנא 18 איז א בעגעפאהרען געווארען דורך א פריוואט-אויטא דער 65-יאהריגער יחזקאל שלייטמאן (זשעלאנא 10).

דער שאפער האט אפגעפיהרט דעם איבערגעפאהרענעם אויף דער סטאנציע פון פאגאטאוויע, וואו מ'האט איהם געגעבען הילף און אפגעפיהרט א היים.

ער האט זיך פערערדט...

(א) אויף דעם קאלישער וואקזאל איז נעכטען געשטאנען דער קאלישער סוחר יאקוב גראזמאן און געשמאק געשמועסט מיט זיינעם א בעקאנטען.

ער איז געווען אזוי פערטיפט אין שמועס, אז ער האט גארנישט בעמערקט, ווי א גנב האט איהם אוועקגענומען פון אונטער די הענד א וואליזקע, אין וועלכער עס איז געלעגען סחורה פאר אן ערך 1000 זל. און איז נעלם געווארען.

פאליציי זוכט דעם גנב.

קאנפיסקירט 340 מאלפע-פעלעכלעך

און 1600 פאר זיידענע לוקסוס-זאקען

(א) נעכטען ביינאכט האט פאליציי פערהאלטען אויפ'ן פאביאניצער שאסעי א לאסט-אויטא, געפיהרט פונ'ם שאפער ראמאן שמעריעל.

אין אויטא האט מען געפונען 340 אימיטירטע מאלפען-פעלעכלעך פון פראנצויזישער ארבייט און 1600 פאר זיידענע לוקסוס-זאקען — דייטשע ארבייט.

שמעריעל איז ארעסטירט: ער וויל בישט זאגען, וועד ס'האט איהם געגעבען צו פיהרען די געשמוגעלטע סחורות.

דער שכור מארדעט זיין מוטער

מ'זוכט איהם, און ער וועט געשטעלט ווערען פאר שטאנד-געריכט

(2) דער 30-יאהריגער ארבייטסלאזער אנטאני יאנקאווסקי וואוינט נישט ביי זיך אין דער היים, ביי זיין ווייב, ווייל ער איז א מורא'דיגער שכור, האלט זיך אין איין אוואנטורעווען, און דעריבער טאקי האט איהם זיין ווייב ארויסגעווארפען פון שטוב.

מחמת דעם האט ער די לעצטע צייט געוואוינט ביי זיין אלטער מוטער מארצעלא יאנקאווסקא (74 יאהר אלט) אויף זשעוואר גאס 20, וועלכע האט זיך אויסגעהאלטען פון האנדלען אין א ביידעל אויפ'ן לעאנארד-מארק.

אנטאני, ווי געזאגט, איז אבער א געפעהרליכער שכור, און אויך מיט דער מוטער זיינער האט ער, צוליב דעם, נישט געקאנט לעבען בשלום.

טאג-ווי-נאכט האט ער זיך מיט איהר ארומגעקריגט זי זאל איהם געבען געלד אויף בראנפן...

די קריגערייען האבען אנגעצויגען ביז נעכטען — ד. ה. ביז א שכנה'טע האט נעכטען געפונען די אלטיטשקע ליגען א טיף-פערחלשטע אין א קאלוזשע בלוט, מיט לעכער אין קאפ, וואס זענען געמאכט געווארען פון א האק.

אז מ'האט די שטערבליך-פערוואונדעטע און פערחלשטע פרוי אפגעמינטערט האט זי ארויסגעזאגט בלויז איין ווארט: „סין". (דער זוהן).

אויפ'ן ארט פון מארד-טאט זענען תיכף אנגעקומען דער געהילפס-פראקוראר ד"ר מארקאווסקי, קאמענדאנט נידזיעלסקי און אויבער-קאמיסאר ווייער.

אזוי ווי ס'איז שוין פעסטגעשטעלט געווארען, אז אנטאני האט צוגענומען פון שטוב א קאלדרע, א קישען, א פרעס-אייזען און 72 זלאטעס מזומן-געלד, ד. ה. אז ער איז בעגאנגען א רויב-מארד איבער דער מוטער, וועט ער געשטעלט ווערען פאר א שטאנד-געריכט.

דערווייל האט מען איהם נאך נישט געפונען און פאליציי זוכט איהם אין לאדז און מחוץ לארז.

זיצט, פאבנא מאריאננא!

אלס סטעפטשיא, אלס אנטאשיא און אלס זאשיא

(2) נעכטען האט פאליציי פערהאלטען אויף באלוטער מארק א געוויסע מאריאננא דוביסובנא, ביי וועלכער מען האט געפונען עטליכע מעטריקעס.

דער דאזיגער פרט מיט די עטליכע מעטריקעס איז נישט געווען סתם אזוי, צוליב פערגעניגען וועגען, נאר ס'איז געווען א פשוט'ע זאך:

דערווייל וויסט מען, אז זי האט אין דריי ערטער געדינט אלס „סלוזשאנצא", און האט בעגנב'עט, אונטער פערשידענע נעמען די פאלגענדע באלעבאטים איהרע: שמחה קאלישערן (דרעוונאווסקא 60) אלס סטעפאניא מארטשעווסקא, יאהאן וואלדמאנען (פעטריקאווער 69), אלס אנטאנינא קראיעווסקא און אהרן בלוישטארקען (זשעראמסקיעגא 41) אלס זאפיא מאשלאנקא.

דערווייל האט מען זי אוועקגעזעצט.

מיטינג פון קר.-קאסע-אנגעשטעלטע

אין זאל פון שטאט-ראט

(א) נעכטען אינדערפריה איז אין זאל פון שטאט-ראט פארגעקומען א מיטינג פון די קראנקען-קאסע-אנגעשטעלטע.

נאך א רייה רעפעראטען און דער דיסקוסיע וועגען דעם סיסטעם פון אויסגלייכען די שכירות, האבען די פערזאמעלטע אנגענומען א רעזאלוציע, אז:

1) אלע ביז-איצטיגע ארמיניסטראציע - אויסגאבען פון דער קראנקען-קאסע האבען נישט איבערגעשטיגען די בעשטימטע גרעניצען, און דעריבער מוז די שטרעבונג צו ראטעווען די פינאנצען פון דער קאסע דורכ'ן רעדוצירען די שכירות ארויסרופען א פערביטערונג ביי די אנגעשטעלטע, וואס דאס וועט זיך שלעכט אפרופען אויף דער טעטיגקייט פון דער אינסטיטוציע.

2) אז דאס פערקלענערען די פענסיעס האט ספעציעל בע'עוולה'ט די אנגעשטעלטע און [illegible]טער, וועלכע בעקומען די קלענסטע לוינען.

3) די פערזאמעלטע פאדערען דעריבער, אז עס זאלען רעווידירט ווערען די אופנים פון רעדוצירען די לוינען.

* * *

(2) אלע דריי פעראיינען פון די קראנקען-קאסע-אנגעשטעלטע האבען, אין צוזאמענהאנג מיט די לוינען-רעדוקציעס אין דער קראנקען-קאסע, ארגאניזירט א בשותפות'דיגע פערשטענדיגונגס-קאמיסיע.

די פאסטולאטען פון די אנגעשטעלטע בעגרעניצען זיך צו פאלגענדער ערקלערונג: „רעדוצירען די שכירות פון די בעאמטע אין דער לאדזער קראנקען-קאסע אין דער זעלבער פערהעלטניש, וואס עס ווערען רעדוצירט די שכירות פון די קראנקען-קאסע-דאקטוירים".

גוט מארגען!

דאקטאר נאגייקעלאגיע...

גאט זיי דאנק — מיר געהען פאראויס! אונזער „קולטור", אונזער „ציוויליזאציע" געהט מיט ריזיגע שריט פארווערטס...

אמאליגע צייטען האבען זיך דאקטוירים ספעציאליזירט אויף פערשידענע „אגיעס": גינאקאלאגיע, אוראלאגיע און אנדערע „אגיעס".

איצט קומט צו א נייער (ליידער אן'אלטער) ספעציאליטעט — „נאגייקעלאגיע"...

„נאגייקעלאגיע" שטודירט מען איצט געשמאק אין די רומענישע אוניווערסיטעטען, אין די דייטשע אוניווערסיטעטען, אבער נאך געשמאקער האט מען זיך איצט גענומען צו דער „נאגייקעלאגיע" אויף די קראקאווער און ווארשאווער אוניווערסיטעטען.

אין דער צוקונפט, וועלען מיר האבען זעהר גוטע, אויסגעבילדעטע „נאגייקעלאגען" מיט א זעלטענער „פראקטיק"...

אין דער צוקונפט, אז אזא דאקטאר נאגייקעלאג, וועט גערופען ווערען צו א יודישען חולה, וועט די ערשטע פראגע זיין: צי זענט איהר א סימפאטיקער פון דער „נאזעטא ווארשאווסקא"? צי לייענט ער דעם „גרינעם באנד"?

נאך דעם, ווי דער דאקטאר-נאגייקעלאג, וועט דעם חולה „אונטערזוכען" די אונטערגעהאקטע זייטען, וועט ער איהם פערשרייבען: יעדע שעה — א פאר גומענע שטעקענס. פאר'ן שלאפען-געהען א „מטאוש" — מיט א נאגייקע. אינדערפריה אויפ'ן ניכטערען מאגען א „זאשטשיק" מיט א מוציא-מעסער א. אז. וו.

גאט זיי דאנק — מיר געהען פאראויס! אונזער „קולטור", אונזער „ציוויליזאציע" געהט מיט ריזיגע שריט „פארווערטס". בקרוב וועלען מיר האבען א פונק נייע ספעציאליסטען — נאגייקעלאגיע...

אב—נעס.

אויסשטעלונג פון בוך

פראלאנגירט ביז דאנערשטאג

(—) די אויסשטעלונג פון בוך, וועלכע איז ארגאניזירט געווארען דורך דער יודישער פרויען-גימנאזיע אויף פיאטראוויסקא 6, האט א גרויסען ערפאלג. די אויסשטעלונג האט שוין געזאלט געשלאסען ווערען היינטיגען זונטאג, צוליב דעם פערלאנג פון פובליקום איז די אויסשטעלונג נאך פערלענגערט געווארען ביז היינטיגען דאנערשטאג. יעדער ליבהאבער פון יודישען בוך דארף זיך בעמיהען צו בעזוכען די אויסשטעלונג.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון „החלוץ המרכזי"

די טעג איז פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון „החלוץ המרכזי" אין אייגענעם לאקאל (קילינסקי 60). די פערזאמלונג איז ערעפענט געווארען דורכ'ן ה' אוירבאך, וועלכער האט איבערגעגעבען דעם פארזיץ ח' י. ביימאן (ווארשא). נאכ'ן בעריכט פון צייטווייליגען קאמיטעט און רעוויזיר-קאמיסיע האט זיך ענטוויקעלט א דיסקוסיע אין וועלכע עס האבען אנטייל גענומען: אויערבאך, מייערפעלד, מאריאנקא טענצער און אנד. דער בעריכט איז אנגענומען געווארען צו קענטניס, און נאכ'ן אננעמען א רייה רעזאלוציעס וועגען דער צוקונפטיגע ארבייט, זענען געוועהלט געווארען אין ועד: י. אוירבאך, צ. וואלקאוויטש, י. הערץ, מ. מארגענשטערן, י. פרידעגזאן, מ. האכענבערג און ח. סאמבארסקי, אין די רעווידיר-קאמיסיע: יחזקאל זיגעלמאן, ט. בלאמאץ און א. גאלובאוויץ, אין חברים-געריכט י. מייערפעלד, ש. מאריאנקא און ח' שאפירא.

אוונט-קורסען א. נ. פון בארא כאוו

די לעקציעס האבען זיך שוין אנגעהויבען. די איינשרייבונגען פון נייע שילער קומט פאר יעדען טאג אויסער פרייטאג און שבת פון 8—9 אוונט אין שול שרודמיעיסקא 7.

קלעפסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען

בעהמט אן די דרוקערייי פון

„נייעם פאלקסבלאט"

די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"

דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאן.

האלא! האלא! לאדזער טעאטער-עולם!

די טעמפעראמענטפולע, פלאם-פייערדיגע, צאפעלדיגע, קאסקאדנע, זינגענדיגע און טאנצענדיגע סוברעטין

רעגינא צוקער

מיט'ן אנטייל פון די סטאר-ארטיסטען: לאי יאשו [illegible] וויטש, קארל צימבאליסט, לעאיגע ליבער און אין דער שעהנסטער, אריגינעלסטער, געלונגענסטער [illegible] ליכסטער פיעסע מיט 24 נומ' די הארציגסטע [illegible], קופלעטען, דועטען, טערצעטען, טענץ

דעם טאטענ'ס זונדעלע

וואס ווערט געשפילט היינט, מאנטאג מיט רעגינא צוקער אין דער הויפט-ראל.

פאפולערע פארשטעלונג פון 50 גר. ביז 2 זל.

מאטא: מיט זינגען, טאנצען, הומאר, לאכען און פרייליכקייט ווערט היינט געלעבט אויף דער וועלט

עס נעהמען אנטייל פ ר י י ע ן: אמזעל גניא, בעזמאן סאניא, האניגבוים לאה, טופמאן מרים, יאקיבאוויטש לאלא, שליווקאוויטש אלא. מ ע נ ע ר: אמזעל וואלף, באלבירסקי הערש, בלומשטיין שמשון, געטליכערמאן לעאן, גוטמאן קלמן, האמבורגער דוד, האניגבוים ש. טופמאן יהושע, צימבאליסט קארל. רעזשי: קארל צימבאליסט. כאר און ארקעסטער לייטונג פון ש. בלומשטיין. טעכנ. לייטער ק. גוטמאן. סופלער מ. אייזענבערג.

דאס טעאטער איז גוט בעהייצט .·. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

מארגן, דינסטאג גאסטראלירט די גאנצע טרופע אין נאווא-ראדאמסק; מיטוואך - פיעטריקאוו; דאנערשטאג — טשענסטאכאוו.

וואס??? פרייטאג — סענסאציאנעלע פרעמיערע! וואס???

שוין קירצסטענס
אין „SPLENDID"

צום 1-טען מאָל אין לאָדז!

אַ גרויסע דראַמע פון יודישען לעבען אין אַמעריקע

100% קלאַנג-פילם אין דער יודישער שפּראַך

– אונטער'ן טיטעל: –

„איבּיגע נאַראָנים"

אויסער'ן פּראָגראַם:

„אוי, אַ דאָקטאָר"

אויסגעפיהרט דורך דעם בעריהמטען יודישען 1-טען קאָמיקער

מנשה סקולניק

„יודישע ליד" געזונגען דורך דעם צמעריק. חזן לואיס וואַלדמאַן.

„ת'וצרת אר"ז-ישראל"

דער ארץ-ישראל באַזאַר אין אַ נייעם לאָקאַל

די אַרבּייט פון דער געז. „תוצרת הארץ" צו פּראָפּאַגאַנדירען דאָס פערשפּרייטען פון ארץ-ישראל'דיגע פּראָדוקטען איז אין אונזער שטאָט גוט ב קאַנט, אונטער שווערע בעדינגונגען איז די ליי ג אויסגעקומען צו אַרבּייטען ביז אַ געוויסער ק ייז פון יודען האָבּען ענדליך פערשטאַנען די וויכטיגקייט פון קויפען ארץ-ישראל'דיגע פּראָדוקטען אלס מיטעל צו פערשטאַרקען דעם ישוב אין ארץ ישראל, געפינען אַ אָפּזאַץ-מאַרק פערקויפען די פּ-דוקציע פון ארץ-ישראל דאָס איז איצט דאָס וויכטיגסטע פּראָבּלעם פאַר בנין הארץ. די לייטונג פון „תוצרת הא ץ" אין לאָדז רעאָרגאַניזירט דעריבּער די ביז איצטיגע אַרבּייט, עפענט אַ ארץ ישראל באַזאַר אין צענטרום שטאָט אין אַ פּראָנט געוועלבּ, ווי יעדער יוד וועט קאָנען זעהען און בעוואונדערען די פּרוכטען און אַרבּייט פון אונזערע ברידער אין ארץ-ישראל, די עפענונג פון באַזאַר קומט פאָר דעם קומענדיגען זונטאָג ד. 8 נאָוועמבער אין אָוונד.

זעלבּסטמאָרדען פון אַרבּייטסלאָזען

(2) דער 32-יעהריגער אַרבּייטסלאָזער עמיל קריגער (וואָלטשאַנסקא 118) האָט נעכטען געפּרובּט בעגיין זעלבּסטמאָרד דורכ'ן איבּערשניידען זיך די אָדערן פון דער לינקער האַנד.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

(2) אויף שרודמיעיסקא 100 האָט דער אַרבּייטסלאָזער יעזשי קאָוועצקי אויסגעטרונקען אַ גרויסע דאָזע שוועבּעל-צינק.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

ווירטין, אַ שאָד דיינע טרעהרען...

דער שווערער קריזיס האָט אַרומגענומען אַלע און בעזונדערס אונזער שטאָט. האָט אַרויפגעלעגט זיין צייכען אויף די געזיכטער פון בעל-הביתטעס, אויף דער שוועל פון ווינטער האָבּען זיך זייערע דאגות פערגרעסערט אונגעהויער. מ'דאַרף די קינדער אָנטון, מ'דאַרף זיך בעזאָרגען מיט פערשידענע ערנעהרונגס-אַרטיקלען צו די אַנקומענדע פעסט און דערגענצען די הויז-ווירטשאַפט. צופיל דאַרף מען זיך דעריבּער נישט זאָרגען, ווייל די דירעקציע פון אייבּציגען אין אונזער שטאָט וואַרען – הויז „קאָנסום" בּיי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור, ראַקיטשינער 54 (צופאָהר מיט די טראַמוואַיען 10 און 16), אין אַכט בעהמענדיג די שווערע פינאַנציעלע לאַגע פון אַ ריזיגער מעהרהייט לאָדזער איינוואוינער, האָט פערקלענערט די פּרייזען פון די סחורות מיט 50 פּראָצענט, אין „קאָנסום" בּיי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור קען מען בעקומען יעמליכע סחורות ווי: קאָלאָניאַל, גאַלאַנטעריע, אייזען-סחורה, דאַמען, העררען און קינדער-קאָנפעקציע, קובּען געשיר א.א.וו. צו נידעריגערע ווי קאָנקורענץ-פּרייזען.

אַ בעזונדערע געלעגענהייט צו פערשאַפען זיך ביליגע און אונבעדינגט נויטיגע מלבושים, דאָס זענען די רעשטלעך און בּראַק פון דער ווידזעווער מאַנופאַקטור, וואָס עס פערקויפט נאָר דער „קאָנסום" בּיי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור צו ענגראָס פאַבּריקס פּרייזען, דעריבּער אַ שאָד דיינע טרעהרען, ווירטין, ווייל איז „קאָנסום" ראַקטישינער 54 בעקומסטו אַלע דיינע בעדערפענישען כמעט ווי בחנם.

אַ גרויסע דאָרפס-שׂרפה

(א) אין דאָרף וויעלקי פּיאָנטעק, קאָלאָ'ער פּאָוויאַט איז נעכטען אויסגעבּראָכען אַ שׂרפה, און מחמת ס'איז בעת מעשה געווען אַ ווינד, זענען מיט'ן פייער אַוועק 8 גרויסע דאָרפס-ווירטשאַפטען, הייזער, שטאַלען, שפּייכלערס, מאַשינען, תבואה, פיה און אַז. וו.

בסך הכל בעטרעפט דער היזק אַ פערטעל מיליאָן זלאָטים.

בעת דער רעטונגס-אַקציע זענען 7 פּערזאָן שטאַרק אָפּגעבּריהט געוואָרען.

אַ דירעקטאָר פון „רופאי חולים"

וועט איצט האָבּען אַ יאָהר צו בעטען אויף „מתיר אסורים"...

(2) דער דירעקטאָר פון דער פּאַביאַניצער קראַנקען-קאַסע, וולאַדיסלאַוו זשעבּא, וועלכער איז אין חודש אויגוסט געפּאַסט געוואָרען בּיי דער האַנד, ביים נעהמען אַ נישט בעצאָהלטען טובה-וועכסעל פון קראַנקען-קאַסע-צושטעלער — איז נעכטען געשטאַנען פאַר'ן לאָדזער קרייז-געריכט.

אין זיין פערבּרעכען האָט ער זיך מודה געווען, און ער האָט בעקומען אַ פּסק — אַ יאָהר ת פיזען.

זיך אויפגעהאַנגען צוליבּ שלעכטע געשעפטען

(2) דער 27-יעהריגער יוליאַן רודאָלף, דירעקטאָר פון דער כעמיקאַליען-פירמע „אגראנין" (פּעטריקאָווער 128) האָט זיך נעכטען אויפגעהאַנגען אין זיין ביוראָ, מחמת די געשעפטען זענען איהם לעצטענס געגאַנגען זעהר שלעכט.

לאָדזער יודישער קאַמעראַל-טעאַטער

אדעס 1-טער מאַי 2. דירעקציע: דוד צעלמייסטער

לעצטע 2 גאַסטראָלען! לעצטע 2 גאַסטראָלען!

גאַנץ לאָדז, פון באַלוט ביז ניידערס מאַרק, רייך און אָרים, יונג און אַלט, קינדער אין די וויגעלע, 100-יעהריגע זקנים, אַריסטאָקראַטען און נאַ-אמילאַטאַרען פּראָלעטאַריער און האַנדווערקער, און יעדער וואָס ווילט פּעלייד.

אַלע ווי איין מענש לויפען אין קאַמעראַל-טעאַטער נאָך „די גרויסע ירושה"

היינט, מאָנטאַג — פּאָפּולערע פאָרשטעלונג ביז 2 זלאָטיס.

היינט, מאָנטאַג, 9 אָוונד מיט'ן אָנטייל די ליבּלינגע פון גאַנץ פּוילען

דינה האַלפּערין און סעם בּראָנעצקי

און אונזער גלענצענד אנסאַמבּל. אונזער שלאַגער, וואָס גאַנץ לאָדז רעדט וועגען דעם

„די גרויסע ירושה"

אין 3 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון עס בע.

צום שלוס אונזער ריזען-דיווערטיסמענט

„אין אַ ווינקעל פון בּראַזיליען"

וואָרט-און טאַנץ-סקעטש פון עס בע. מוזיק—ד. בּײנגעלמאַן, אויסגעפיהרט דורך דינה האַלפּערין, סעם בּראָנעצקי און מ. שאַדראָווסקי.

צווישען אַנדערע נומערן אַנ'עכט שפּאַנישער טאַנגאָ בעגלייט דורך האַרמאָניע.

אַדמינסטר. לייטונג: ר. מאַרסאַלאַוו. דיריגענט: ד. בּײנגעלמאַן.

ר. אייזראַעל.

קפּערעלע

אַ סענסאַציאָנעל-ער ראָמאַן פון דער לאָדזער ווירקליכקייט

(15

פּערעלע, וועלכע האָט געפּרובּט די גאַנצע צייט זיך צו האַלטען רוהיג, האָט אויך מעהר נישט געקענט אויסהאַלטען, זי האָט פעסט צוגעדריקט לענען צו זיך און געזאָגט:

— לעאָן, טייערער גוטער לעאָן, צו וואָס זאָלסטו זיך אַזוי פּייניגען, פאַרוואָס זאָלסטו מיר נישט דערצעהלען אַלץ וואָס דיך קוועלט.

לעאָן האָט אויפגעהויבּען דעם קאָפּ, און זיך אַרומגעקוקט, אַזוי ווי ער וואָלט זיך ערשט אַיינגעשירט, וואָס דאָ קומט פאָר.

—ס'איז זיכער פּערעלע, אַז דאָ איז פאָרגעקומען אַ פערבּרעכען, און דער פערבּרעכער איז אַ נאָהענטער מענש. דאָס פערבּרעכען איז בעגאַנגען אָדער בעפאָהרן קאַלינסקי אָדער דעם באַנקירס פרוי, מאַדאַם ראָזענטאַל, אָדער אפשר גאָר ביידע צוזאַמען.

— לעאָן, דו ווייסט נישט וואָס דו רעדסט, דו פאַנטאַזירסט. בעזין זיך און קום צו זיך.

— איך פאַנטאַזיר נישט. איך חלום נישט, איך בין נישט קראַנק, און בין נישט משוגע, סיי קאַליבסקי, און סיי די מאַדאַם ראָזענטאַל האָבּען געוואוסט גענוי וואָהין און וועגען וואָס האַנקא איז געגאַנגען און דערבּער זענען זיי זיכער געווען פון איבּערטעס'רט, אַז זי זאָל נישט קומען ביז דעם בעשטימטען אָרט.

— נו, וואָס טראַכסטו האָט דאָ געקענט פאָרקומען?

— דאָס וויל איך נאָך נישט זאָגען, האָט לעאָן אויפגעבּראַכטקייט געזאָגט, איך וויל נישט בעהויפּטען אַז קאַלינסקי אַליין, אָדער די מאַדאַם ראָזענטאַל אַליין מיט זייערע אייגענע הענד האָבּען האַנקאַ דערהרגעט, אָבּער אַ האַנד פון זיי האָבּען זיי דאָך, אויף דעם וועל איך שווערען.

— אַלזאָ, וואָס איז דאָ צו טון, לעאָן, פון די אַלע רייד וועט גאָרנישט אַרויסקומען, איך בין אינגאַנצען נישט אָריענטירט זאָג וואָס איז צו טון?

— דאָס איז די גאַנצע זאַך, וואָס איך ווייס אַליין נישט וואָס צו טון. איך בין גרייט צו בּרענגען אויף מיר אַליין אַ גרויסען אומגליק, אויב איך וועל אָנהויבּען אויפצורודערן דעם ענין...

— מיט וואָס ביזטו דאָ פערמישט, לעאָן, האָט פּערעלע דערשראָקען געפרעגט.

— פאַניע דרייהאַרן, איך הויבּ אָן צו גלויבּען, אַז איהר זענט קראַנק, האָט לאָלאַ צוגעגעבּען.

— זאָל זיין אַזוי, זאָל זיין, אַז איך בין משוגע, דאָס איז מעגליך, אָבּער אַלץ איז דאָך נישט ליגען, אָבּער עפּעס אמת, אין דעם אַלעם, וואָס איך האָבּ געזאָגט איז דאָך פערהאַן, איך וועל אַליין אינגאַנצען שווייגען, מוז איהר אַליין, וואָס איהר ווילט, דערצידירט אַליין ווי אַזוי צו האַנדלען.

פּערעלע האָט זיך דאָסמאָל אינגאַנצען גישט געקענט קיין עצה געבּען וואָס צו טון, זי האָט עפּעס מודה געהאַט פאַר דער שרעקליכער געשיכטע, לאָלאַ האָט אויך געפיהלט אַז דאָ איז נישט אַלץ אין אָרדנונג. זי האָט געזעהן לעאָנ'ס פערצווייפלונג און פּערעלעס פערלעגענהייט זי האָט דעריבּער בעשלאָסען דערווייל צו שווייגען.

— לעבעדיג מאַכען מיין שוועסטער, וועל איך סיי-ווי-סיי שוין נישט. אָבּער די דאָזיגע געהיימניס פולע געשיכטע וועל איך נישט פערגעסען, און אַנ'ענטשיידענדען מאָמענט וועל איך מיך ווידער וועגען איהר דערמאָנען...

קאַפּיטעל פיר

ווער איז זי?

אויף דער לויה פון האַנקא ראַווסקאַ איז אַנוועזענד געווען אַ גרויסער עולם פון הבע אַלטע, אַלע האָבּען בעוויינט די שענע, קלוגע האַנקא. דאָס מיידעל, וועלכע האָט געהאַט פאַר זיך אַ גרויסע צוקונפט צוליבּ די גרויסע מעלות וואָס זי האָט געהאַט. דער רעטזעלהאַפטער טויט פון האַנקאַן האָט אַלעמען אויפגערודערט. דער טרויעריגער צופאַל איז פערשידענאַרטיג קאָמענטירט געוואָרען, אַ טייל פון די בעקאַנטע האָבּען געהאַלטען אַז מ'האָט דאָ צו טון מיט אַ ריינעם צופאַל, אַז אַזעלכע זאַכען קענען זיך טרעפען, אַ געהירן-אָנפאַל טרעפט גאַנץ אָפט און גראַד דעמאָלט איז געווען אַ זעהר שווערער פאַל. אַנדערע ווידער האָבּען געהאַלטען, אַז מ'האָט דאָ צו טון מיט אַ געהיימנישפולער געשיכטע, מיט עפּעס אַ פערבּאָרגענעם פערבּרעכען. אַנדערע האָבּען ווידער געהאַלטען, אַז האַנקאַ איז בעגאַנגען זעלבּסטמאָרד. ס'זענען געווען אַזעלכע וואָס האָבּען מיט דער גרעסטער פּינקטליכקייט אַרויסגעזעצט אויף דער סיבּה פון'ם זעלבּסטמאָרד, צוליבּ וואָס און צוליבּ וועמען.

לאָלאַ האָט געהערט די אַלע קלאַנגען און סבּרות און איהר האָט שטאַרק פערדראָסען וואָס מען לעסטערט דעם אַנדענק פון איהר פערשטאָרבּענער שוועסטער, וועלכע זי האָט אַזוי געליבּט ווי איהר אייגען לעבּען, און יעדען טאָג הינטער דעם אָרון פון האַנקאַן האָט זי זיך צושוואוירען, אַז זי וועט פריהער נישט רוהען, ביז זי וועט דערגעהן די אמת'ע סיבּה פון האַנקאַס טויט. ווען זי האָט וועגען דעם געטראַכט, האָט זי זיך באַלד דערמאָהנט אָן לעאָן דרייהאָרן, אָן פּערעלען, און אין דעם געשפּרעך וואָס זי האָט מיט אַנ'אָוונד פריהער מיט זיי געהאַט. זי האָט אויסגעטרעהט דעם קאָפּ און געזעהן פון דער וואַנט לעאָנען וועלכער האָט געזעסען אַנטקעגען אַרעם פּערעלען און שווייגענדיג זענען זיי געגאַנגען צווישען דעם עולם וועלכע האָבּען בעגלייט האַנקאַן אין דער אייבּיגקייט.

(פאָרזעצונג קומט).

צו דער יודישער קהלה אין לאָדז

(בריף אין רעדאַקציע)

ג. ה"ה פרנסים!

עס איז איבריג אייך צו שילדערן די בי־טערע לאַגע פון די פאַראָרימטע קליינהענדלער. ס'איז איבריג אייך צושרייבן, אז די וועלכע האָבן נאָך היינט אַ יאָהר פּערדינגט אויף פרנסה געפינען זיך יעצט אין אַ שרעקליכער לאַגע.

אין דער צייט, ווען זיי פירירן אויף דער גאַס, פלעצער, טערגער און מצרק, פירירן און הונגערן אויך זייערע קינדערלעך אין די קאַלטע שטיבער אָהן שום אויפזיכט.

מיר ווענדן זיך דעריבער צו אייך, ג ה"ה פרנסים, אין נאָמען פון הונדערטער יודישע נפשות, נישט פערגעסן אין זיי און קומען אין אַזאַ שרעקליכער צייט מיט הילף, דאָס ערשטע מיט'ן פערטיילן יעצט אַ פּאָר קאַרץ קויהלען, וועלכע זאָלען לאַנגען איבערן ווינטער און אָפּ האַלטען פון צוברעכען הונדערטער יודישע פאַמיליעס, ווי אויך אויפמאַכען קינדער־היימען, אין וועלכע די אָרימע אויפזיכטסלאָזע קינדער, וועלען געפינען די געהעריגע ערציהונג.

מיר גלויבען, אַז די ג. ה"ה אלס פאָרשטע־הער פון דער יודישער בעפעלקערונג אין דער שטאָט לאָדז, וועלען אונזער פערלאַנג נאָכקומען.

פרעזעס: (–) פ. כאַרי,

סעקרעטאַר: (–) י. קאַמפּעל.

ראַדיאָ־פּראָגראַם

מאָנטאָג, ד. 9 נאָוועמבער

11,58 ציייטסיגנאַל, 12,10 גראַמאָפאָן, 1,25 פאָרלעזונג, 3.45 קאָמוניקאַט פאַר פישער אין שיפער, 3,50 גראַמאָפאָן, 4,20 לעקציע פראַנצויזיש, 4,40 גראַמאָפאָן, 5,10 פאָרלעזונג, 5,35 קאָנצערט, 6.50 פערשידענעס, 7,15 קאָמוניקאַט פון לאָדזער האַנדעלס קאַמער, 7,30 רעפּערטואַר, 7,45 ראַדיאָ פּרעסע, 8.00 פּאָרטראַג, 8,15 אָפּע־רעטקע, 10,15 פעליעטאָן, 10,30 קאָמוניקאַטען, 10,45 מוזיק.

ר' אלי' ברוך ליפּאָוויטש ז"ל

פערגאַנגענעם זונטאָג, כ"א חשון, האָט די זגעזשער יודישע בעפעלקערונג בעגלייט צו זיין אייביגער רוה דעם פון אַלע געאַכטעטען אַלטען למדן און און אויסער־געוועהנליך ערליכען מאַן, ר' אלי' ברוך ליפּאָוויטש ז"ל.

דער נפטר אַלס אחד משרידי הדור הישן, אַ יוד, אַ תלמיד חכם, האָט אַרבייטענדיג שווער ביים פיהרען זיין שפּיז־געוועלב געשריבען אַ חבור אויף תנ"ך, ווי ער ווייזט אַרויס גרויסע לומדות און זעהר שעהנעם דרוש. אַלע, וואָס האָבען איהם גע־קענט, האָבען שטענדיג בעוואונדערט זיין פּינקט־ליכקייט און ערליכקייט, וואָס איז ליידער בזמננו אַ יקר המציאות. געבוירען איז ה' ליפּאָוויטש אין טשאָוס. אָנ'איידעם פון בעוואוסטען למדן און יחסן ר' נחום בנימין סלאָווין אין פּראַפּאַיסק (אַ פּערוואַנד־טער פון מרדכי בן הלל הכהן, מירון קרייבין און פּראָפ. שמעון דובנאָוו), ה' ליפּאָוויטש איז געקומען קיין זגערזש אין יאָהר 1900, ביז מיט עטליכע יאָהר צוריק געפיהרט מסחר, אויף די אַלטע יאָה־רען אויסגעהאַלטען געוואָרען בכבוד דורך זיינע קינדער און ביז לעצטענס געאַרבייט איבער זיין חבור אויף תנ"ך.

געשטאָרבען איז ער אין עלטער פון 74 יאָהר.

חבל על דאבדין ולא משתכחין. תנצב"ה.

א. מיכלזאָהן.

Dr. J. Herszfinkel

ספעציאַליסט פאַר קינדער־קראַנקהייטען

האָט זיך איבערגעצויגען

אויף זשעלאַזנאַ 8a, טעל. 111-87

נעהמט אָן פון 8–9 און פון 3–5 נאָכמ.

שייטלען

מיט פּאַריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען

ווערען ערשטקלאַסיג און רעיעל אויסגעאַרבייט

צו ביליגע פרייזען

ביי קערש, סקווערא, 15

לינקע אָפיצינע, 1-שטער שטאָק.

ENGLISH

פאַראַנפענגער און פאָרט־געשריטענע. קאָנווערסאַ־ציע, ליטעראַטור

צו צוגענגליכע פרייזען

ערטיילט אַ פעהיגער פע־דאַגאָג. – אָפּערטען אין אדמיניסטר. פאַר "Mir"

סטעמפּלען

אַלער אַרט

צו ביליגע פרייזען

ווערען אויסגעפירט

אין די דרוקעריי

17 פּאַלודניאָווא 17

ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY

„POLONJA"

ŁODZ, Św. JERZEGO Nr. 11.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט מיינע געעהרטע קונדשאַפט, אַז אין מיין אַטעליער איז דורכגעפיהרט געוואָרען אַ גרינדליכער רעמאָנט מיט גאַנץ נייע דעקאָראַציעס און קאָסטיומען קאַווקאַזער, מזרח און פערשידענע קאָוובאָיסקע. יעדער קען זיך פאָטאָגראַפירען אָהן צוצאָהלונג.

אַ פּרעמיע! יעדער איינציגער, וואָס בעשטעלט 6 ברוינע פאָטאָגראַפיעס פאַר 3 זל. בעקומט אַ שפּיגעלע מיט זיין איינענער פאָטאָגראַפיע אומזיסט. גרויסע פּאָרטרעטען מאַך איך צו זעהר ביליגע פרייזען. מיט אַכטונג

„POLONJA"

דיפּלאָם. פאָטאָגראַף

לאָדז, יעזשעגאַ 11.

צופאָהר מיט טראַמוואַי נומ' 3.

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE

ZIELONA 6.

Telefon 12-333

tel. 12-333

tel. 12-333

ערטיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אַלע פּלוצימדיגע פאַרפאַלען צו יעדער צייט ביי טאָג און ביי נאַכט ווי אויך אין אַלע אַקושעריע און גינעקאָלאָגישע הילף.

ספּאָרט־בעוועגונג

(ענדע פון 4־טע זייט)

לייכט־אַטלעטיק

דער לאָדזער לייכט אַטלעטישער קרייז־פער־באַנד האָט נעכטען איינגעאָרדענט זעהר אינ ט ער סאַנטע וואַלד לויפען, אין וועלדעל ביי „זדראָוויע". (דער שטח פון לויפען איז געווען אַ זעהר גינסטי־גער, און דאָס וועטער אַ אידעאַלעס, דאָך האָט דער לויף אַרויסגערופען אַ זעהר קליינע פּאַראינ־טערעסירונג. דאָס איז צוליב דעם, וואָס די ספּאָרט־פעראיינען האָבען שוין פערענדיגט די סעזאָנען און ס'קומען נישט פאַר קיין שום טרענינגען.

אין לויף אויף 1200 מעטער פאַר פרויען האָבען אנטיילגענומען נאָר 2 לויפערינס, ביידע פון ספּאָרט־קלוב „נייער". דאָס ערשטע אָרט האָט פערנומען פריילין בעדון.

2700 מעטער פאַר נישט־אָרגאַניזירטע האָט דאָס ערשטע אָרט פערנומען מלאָטקעוויטש. פאַר אָרגאַניזירטע – סטאַראָסטאַ פון „זיעדנאָטשאָנע".

דזשעק דעמפּסי

אמעריקא'ס באָקס־מייסטער וועט ווידער קעמפען מיטן דייטש שמעלינג וועגען טיטעל „וועלט־מייסטער"

אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „בר־כוכבא"

שבת האָט געזאָלט פאָרקומען די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „בר־כוכבא". די פערזאַמלונג איז אָפּגעלעגט געוואָרען און זי וועט פאָרקומען שבת, דעם 14 נאָוועמבער, 8 אין אָוונעד.

Dr. med. H. GUTSZTADT

ספּעציאַל־אַרצט פאַר אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

ZACHODNIA 62 (Śródmiejska 14)

telefon 129-52.

נעמט אָן פון 9–10 פריה און פון 5–7 אָוונעד.

Dr. med. G. GERSZTAJN

ספּעציאַל־אַרצט פאַר אויגען־קראַנקהייט

צוריקגעקעהרט

טראַגוטאַ 12, טעל. 175-10.

נעהמט אָן פון 11–1 און פון 7–8 אָוו.

4175

כעמיש־באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע

– פון –

מאַגיסטער נ. שאַץ

פּיעטריקאָווער 37, 2 שטאָק פראָנט

אנאַליזען פון קאַל, אורין, לייכעץ א. אנד.

מעסיגע פרייזען. מעסיגע פרייזען

נייע פערוואַלטונג פון „הכח"

שבת איז פאָרגעקומען די יעהרליכע אַלגע־מיינע פערזאַמלונג פון היגען יודישען ספּאָרט־פער־איין „הכח". אויף דער פערזאַמלונג זענען געווען פערטרעטען צוויי לאַגערן, וועלכע האָבען געהאַט גענענזעצליכע אנשויאונגען אויף די צילען און אנשויאונגען פון דער יודישער טורן־ און ספּאָרט־בעוועגונג. ס'איז געקומען צו אַ קאָמפּראָמיס. די דיסקוסיע איז געווען אַ זעהר לעבהאַפטע. די וואַה־לען צו דער נייער פערוואַלטונג האָבען געגעבען פאָלגענדע רעזולטאַטען: פרעזעס – ד"ר קראַוס; וויצע־פרעזעסן: ב. שולזינגער און ראַבינאָוויטש; סעקרעטאַ־רען: קלעפּקאַרטשיק און שטערן; קאַסיר – לעווין; פערוואַלטונגס־מיטגלידער: ליפּקינד, שווי־צער, ציגלער און סלושעווסקי.

צוזאַמענפאָהר פון יודישע מאָטאָר־ספּאָרטלער

נעכטען איז אין וואַרשאַ פאָרגעקומען אַ צו־זאַמענפאָהר פון יודישע מאָטאָר־ספּאָרטלער. ס'האָט זיך געהאַנדעלט וועגען שאַפען אַ פערבאַנד פון אַלע יודען, וועלכע טרייבען מאָטאָר־ספּאָרטען ווי: מאָ־טאָציקליסטיק, אויטאָמאָביליזם א. א. וו. צום צוזאַ־מענפאָהר איז אַרויסגעפאָהרען די מאָטאָציקליסטען־סעקציע פון לאָדזער „בר־כוכבא". אויפ'ן צוזאַמענ־פאָהר איז בעטראַכט געוואָרען די פראַגע פון אנטייל פון די יודישע מאָטאָר־ספּאָרטלער אין דער תל־אביבער „מכבי'אדע".

אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „מאָרגענשטערן"

די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „מאָרגענ־שטערן", וועלכע האָט געזאָלט פאָרקומען שבת, איז צוליב טעכנישע סבות אָפּגעלעגט געוואָרען אויף שבת דעם 14. נאָוועמבער.

באָקס־מעטש פּוילען — דייטש־לאַנד 6:10

פּויזען, 8 (פּאַט) די היינטיגע צוזאַמענ־טרעפעניש פון די רעפּרעזענטאַטיווע באָקס־מאַנ־שאַפטען פון פּוילען און דייטשלאַנד האָבען זיך פערענדיגט מיט דעם נצחון פון דער פּוילישער מאַנשאַפט, אין דער פערהעלטעניש 6:10.

Dr. med. H. KRAUSKOPF

אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען

זגערזשער 15, טעל. 113-47

נעמט אָן פון 4 ביז 7 אין אָוונעד.

אויטאָגענישע שווייסונגען

מעטאַל־בעאַרבייטונגען

שלאָסעריי־אַרבייטען

מאַשינען־טיילען

פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאָנסטאַנטינער 11/13

(רוג זאַכאָדניאַ)

גערעכטע, יודען!

אז איהר דאַרפט פריהער נישט אינטערעסירען קיין שום שריט אין אייער רעכטליכען ענין, כל זמן איהר האָט זיך נישט פערשטענדיגט מיט'ן רעכטס־פּובליציסט י. אינפעלד. לאָדז. פּיעטריקאָ. 31

אויפנאַהמס־שעה'ן טעגליך פון 4–8 אָוו.

שריפטליכע אָנפראַגען קאָן מען אַדרעסירען: לאָדז, פּאָסט־קעסטעל 362.

שייטלען מיט פּאַריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען

ווערען ערשטקלאַסיג און רעיעל אויסגעאַרבייט

צו ביליגע פרייזען

ביי פרוי ב. פּאַרזשוצקאַ, קאַמיענגאַ 5

2-טער הויף, לינקס 2-טער שטאָק.

היינט גרויסע פּרעמיערע!

„סעוויל, די שטאָט פון ליבע"

די רעזשי, קאָמפּאָזיציע פון די לידלעך און די הויפּטראָלע אויסגעפיהרט פון RAMON NOVARRO

אין די איב־ריגע ראָלע: Dorothy Jordan, Renee Adoree i Ernest Torrence

סימפאָניע פון ליבע, מוזיק און טאַנץ.

בעצויבערנדע ליבעס־דראַמע לויט דער בעריהמטער ערצעהלונג „Zew Ciała" היינט גרויסע פּרעמיערע!

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג – 12.30 בייטאָג.

פּאָפּולערע פרייזען פון די פּלעצער.

קלאַנג־קינאָ־טעאַטער

APOLLO

היינט פּרעמיערע!

ס'פרעליכסטע הולטיי־פּאָרעל

Pat i Patachon

אין זייער נייעסטער קאָמעדיע פון הומאָר – און וויץ א. ג.

„די קעניגען פון דער מאָדע"

פילם, וואָס אילוסטרירט זיכערע קוועלען פון געלעכטער און שאַמפּאַנער פרעהליכקייט.

אָנהויב 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
הייבט און פאלגענדע טעג!
גרויסער קלאנג-זינגענדער קלי פון רעוואלוציע-אויפפירונג א. נ.
אונטער די דעכער
פון פאריז
דירעגדער פילם. וואס בּאציבערט און בּעגייסטערט דעם צושויער
אויך די הויפט-ראלן:
Albert Prejean i Pola Klary.
נעכסטער פראגראם: „איהר בּחור׳ל״
אנהייב איין נעוו טאג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

OBWIESZCZENIE.

Do Rejestru Handlowego, Działu Spółdzielni, Sadu Okręgowego w Radomiu, w dniu 20 października 1931 roku, wciągnięto następujące uzupełnienie:

Przy nr. 466 „Spółdzielnia Handlowo-Towarowa, Spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością w Opocznie". Z zarzadu ustąpił Herszek Kurcbard, a na jego miejsce został wybrany Herszek Rozental, zam w Opocznie. Organ do ogłoszeń Spółdzielni – „Najer Folksblat" w Łodzi.–

REJESTR HANDLOWY
7816 **Sądu Okręgowego w Radomiu.**

קלאנג-קינא
MIMOZA
קילינסקיעגא 178
הייגט און פאלגענדע טעג!
גרויסע פרעמיערע א נ:
געשפענסט
פון די סאלאנען
אין די הויפט ראלעו:
Muriel Angelus, Frank Perfitt, J. Rajne
אנהייב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 2 בייטאג
אויפ׳ן ערשטן סעאנס אלע פלעצער 60 גר

יעדער איינציגער
מעבעל
זאָל זיך איבערצייגט, אז פאר
דיוואנעס. פעלצעו, נייה-מאשינען, גארדעראבען או״וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א.ווילצמאן שינקעוויטש 23
טעלעפאן 00=191.
בּיי מיר איז שטענדיג פערשידענע גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בּלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף הילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פסרלאזט אייער זייט, ווייל דער ווינקעל-בראך מערט ווייס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאפ און עס פאלט ארויף אין דעם כוח און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קייהעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך, ספעציעל ווערען הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט נעט דורך ווייטע פראפעסאר מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דעמאלט פראפעסאר
דאמאר בראכירעווינג בּעוויזענט זיכער דעם שמערצען און נעפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הולצערנע ליימינגען מיט הייל-גארטעלען און אפאראטען פאר פערדרעהטע פוס און פלאטס-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. — ונטס ליכע נעמען פיס און הענד, נעמענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
עמפפאנגט פון 9 ביז 1 ביטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.
אָרטאָפּעדישער אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינונג פון די קראנקע און אונ-בעדינגט וויכטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזי-טעטס-פראפעסארען: פראפ. ד״ר בּאראנאש. פראפ. דר. י. מא-רישלער, פראפ. ד״ר ב. קיעלאנאסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.
א דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט דעם ה׳ דיר. י. ראפאפארט, וואונהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 (פראנט, פארטער) בין איך בע-פרייט געווארען פון א שווערער אפעראציע, וואס האט מיך געדראהט יעדע דער בּרוך-קראנקהייט. אין די קריטישסטע טעג האט ה׳ דיר. י. ראפאפארט נישט נעשוינט קיין מיה און האט נישט גערוהט, ביז מיין יעזונד-צושטאנד איז געווארען בעפרידיגענד און פאר אזא אויסז כח און אומקערידען מיך פון אזא געפעהרליכער בּרוך-קראנקהייט דריק איהם אויס מיין טיפען דאנקבארקייט. ליזער מאביאש, לאדז, נאוואמיעסקא 7, 3. שט.

עס נעהמט א שווייצער
ווינטער!
קויהלען
ווערפעל נומ׳ 1 און האכט ערשטקלאסיגע קוואליטעט קען מען בּקומען פון 10 קערץ און גוטע בעדינגונגען.
ווי אויך קריי-קויהלען פאר בעקערס.
7403 קילינסקיעגא באלד טעלעפאן 98=129.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134 72
נעמט אן פון 3–4 נאכמ.
און פון 7 – 9 אוונט.

פערלוירען געווארען א האנד-בּייטעל מיט קראקאדיל-לעדער, אין בייטל איז ניט געפינען א בונד שליסלען, פערזענליכע דאַ-קומענטען מיט 2 וויזמעלן פון יער עהר איבער פינגער ווערט בּאלוינט מיט געפינען: פון יענען בעלוינונג צו לאנדא, שנגע-יאס 14

Dr. med
Woltrecht
ספעצ. ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה., נעהמט אן פון 8—9.30 פריה פון 1–2 נאכמיטאג און פון 6 ביז 9 אוונט. זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
טעל. 21-245.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען.

Dr. med. **NIEWIAŻSKI**
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8–11 און פון 6–9 אוו.
זונטאג און יום טוב פון 9–1 פארמ.
בּעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med.
H. LUBICZ
ספעציאליסט פאר הויט-, וועגערישע און געשלעכטס קראנקהייטען
ציגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 141 39
נעמט אן פון 8–10, 12–2 און 5–8 זונטאג און יו״ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

צוקער
אויף דער מאשין ווערען אויסגעזייט
שרודמיעסקא 8

איינגעל
איז נויטיג
אין פאבריק
„רעבּאמא״
פאַרזשעטסקא 6. – צו ווענדען זיך א גאנצען טאג

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
רענטגען-אינסטיטוט
און עלעקטריש-דענטיסטישער קאבינעט
זגערזשער 17, טעל 116-33
ד״ר גאלדשטיין-פראק אויגען-קראנקה
פון 1–2
ד״ר ווינבערג אינערן, הערץ און לונגען
פון 1–2 און פון 6–7
ד״ר יונגמאן נערווען קראנקה. פון 12–2
ד״ר מיטעל רענטגען פון 12–2 און 4–6
ד״ר פאפירני פרויען- און געבורטס-הילף
פון $1–11^1/_2$
ד״ר ראנזאר כירורגישע קראנקה פון 5–6
ד״ר ראַקאווסקי נאז, האלז און אויערען-קר.
פון 10–11, 2–3 און פון 6–7
ד״ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען
פון 11–12 און פון 4–5
ד״ר רושאנער הויט- און געשלעכטס-קר.
פון 1–2
נ. ראזען צאהן-ארצט פון 9–1
א. גראדזענשיק צאהן-ארצט פון 3–7
צאהן-היילונג, בעהאנדלונג, קאראנען, מאטען א.א.וו. בּיי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע
אלע מעגליכע אנאליזען.
אימפונגען נעגען שארלאך (שקארלאטין).
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיטען איז שטאט.

REZINOTRUST
וויכטיג פאר לאדז
און דער פראווינץ!
דערמיט מאכען מיר בּעקאנט דער ג. קונדשאפט, אז אונזער לאגער אין לאדז,
פיעטריקאווער 40, רינקע אפיצינע, פארטער א. ס.
SKŁAD KOMISOWY
Przedsięb. Handlowe **„REZYNA"**
איז פערזעהען מיט א רייכען אויסוואהל פון זעמט-ליכע קאלאשען און באטען פון דער פירמע
„REZINOTRUST"
צו מעסיגע פרייזען מיט אכטונג
Przedsięb. Handl. „**REZYNA**"
Łódź, Piotrkowska 40
tel. 145 32.

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועו-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט לאסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד. --
פון 11 ביז 12 בּיי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
– בּעזונדערער ווארטע-צימער פאר פרויען. –
וויזיט 3 זל.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקעהרט
צעגעלניאנא 4, טעל. 90=216
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע אנאליזען, עלקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אוועגד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

הלוינע אנאנסען
פרייז פון אנאנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

א יונגערמאן, וואס קען פוצען און פארבען אנ-צוגער, עווענטועל וואלט געוואלט אנגעהמען יעדע אנדערע ארבייט פאר׳ן קלענסטען לוין. צו ערפאהרען אלעקסאנדריסקא 23 בּיי בערקמאן. 8

אנ׳ערשטקלאסיגער בּעזעץ-נייהער נעהמט אן צו נייהען צו בּיליגע פרייזען אויף א ליבּקס-מאשין. וואלבארסקא 12, אדלער. 7525

א פעהיג פריילין אין א געשעפט אריין אויף פאמאזשע מיט גוטע רעקאמענדאציעס, בעזארגוגט פון דער פראווינץ. אדרעס ערפאהרען אין אדמיני-סטראציע פון „נ. פאלקסבלאט". 7534

לאקאלען

א פראנט-צימער פאר 2 יונגעלייט אדער פריי-ליינס איז אפצוגעבען בּיליג. צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע. 7520

צו פערדינגען א גרויס געוועלב מיט צוויי איינגענג פאר א בּיליגען פרייז, געאייגנעט אויף אלעס, לאגעוויצקא 9 אין דער צוקערניע.

צו פערמיטען א פראנט-געוועלב מיט א שטוב אויף ווסכאדניא צווישען פולנאצנא, שרעדניא, פריי-ווירדיג. צו ערפאהרען אין אדמינ.

צו פערמיטען א פראנט-געוועלב מיט א שטוב אויף ווסכאדניא צווישען פולנאצנא, שרעד-ניא פריי ווירדיג צו ערפאהרען אין אדמינ.

פערשידענעס

איך זוך א שותף מיט בעקאנטשאפט אויסצו-קריגען מאגאזין-ארבייט. צו ערפאהרען קאמיענא 18, הילפאנד. 7521

השבת אבדה. כ׳האב פערלוירען א פראטעס-טירטען וועקסעל אויף 200 זל., אויסשטעלער ראזא-ליע ליבער, צאהלבאר ד. 12. אקטאבער 1931, אד-רעס אייגענע פאזען. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג. כ׳בעט רחמנות צו האבען מיר און צושיקען אויף מיין אדרעס, נאווא-שאראגאווא בּיי יחיאל לינדער. 33

עס איז נויטיג

א קוואליפיצירטער שטריקער-ארבייטער צו א געוועהנליכע מאשין קען זיך מעלדען קאמיענא 1, וואוינונג 43.

עס ווערט געזוכט א גוטער אונטערמאשינער צו ערשטע סארט וועסטען, בּיי פעלדשטיין, זא-וואדזקא 28. 7524

אנאנסען-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש, אין אויסלאנד – 8 זל.
פאר׳ן איינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בּייטאג און בּיינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר׳ן טעקסט–18 גר. פרייטאג און ערב יו״ט–24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט–40	. . . .	60–	. . . . 4 .
נאכ׳ן טעקסט–12	. . . .	18–	. . . . 8 .

פאר א מילימעטער-שורה לויט דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען–10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.